

Staatsexamen NT2. Het gewenste niveau Deel 3 Behoeftetepeiling Programma I

Mei 2005

Henk Kuijper
Aukje Bergsma
Timo Bechger

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Onderzoeksaanleiding en probleemstelling	4
2.1	Aanleiding van het onderzoek	4
2.2	Opzet van het onderzoek	4
3	Inventarisatie taalcompetentieprofiel Staatsexamen I	6
3.1	Inleiding	6
3.2	Samenstelling vragenlijst	6
3.3	Afname vragenlijst	7
3.4	Resultaten	8
3.4.1	Inleiding	8
3.4.2	Samenstelling van de respondentgroep	8
3.4.3	Consistentie van de respondenten	8
3.4.4	Spreken	9
3.4.5	Gesprekken voeren	15
3.4.6	Schrijven	20
3.4.7	Lezen	24
3.4.8	Luisteren	26
4	Samenvatting en conclusies	28
4.1	Samenstelling en afname van de vragenlijst	28
4.2	Samenstelling respondentgroep	28
4.3	Consistentie van de antwoordpatronen	29
4.4	Het niveauprofiel van Staatsexamen Programma I	29
4.5	Het vereiste niveauprofiel in het licht van een startkwalificatie	30

Literatuur

Bijlage 3.2 Voorbeeld uit de digitale vragenlijst

Bijlage 3.4.4 Gemiddelde beoordeling noodzakelijkheid descriptoren en linguïstische aspecten Spreken

Bijlage 3.4.5 Gemiddelde beoordeling noodzakelijkheid descriptoren en linguïstische aspecten Gesprekken
Voeren

Bijlage 3.4.6 Gemiddelde beoordeling noodzakelijkheid descriptoren en linguïstische aspecten Schrijven

Bijlage 3.4.7 Gemiddelde beoordeling noodzakelijkheid descriptoren Lezen

Bijlage 3.4.8 Gemiddelde beoordeling noodzakelijkheid descriptoren Luisteren

1 Inleiding

Begin 2003 heeft het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen het verzoek gedaan om de eindtermen van de opleidingen I en II te evalueren. Het Cito is uitvoerder van dit onderzoek. Concreet komt het er op neer dat in het onderzoek wordt geïnterviewd welk taalniveau kandidaten moeten hebben na het behalen van het Staatsexamen NT2 Programma I en II. In dit deel van het onderzoek wordt gerapporteerd over de behoeftepeiling voor Programma I bedoeld voor personen die starten met een beroepsopleiding of vakopleiding op basisniveau aan een ROC, dan wel instromen op de arbeidsmarkt als aankomend vakkracht of meewerkend vakman.

In het onderzoek wordt het taalniveau uitgedrukt in termen van het Raamwerk NT2, dat een vertaling is van het Common European Framework of Reference (Raad van Europa, 2001). Het onderzoek is reeds uitgevoerd voor Programma II van het Staatsexamen. (Kuijper e.a. augustus 2004).

In dit onderzoeksrapport wordt verslag gedaan van de behoeftepeiling voor Programma I. Met behulp van een vragenlijst is geïnterviewd op welk niveau het Staatsexamen Programma I zou moeten liggen, volgens afnemers van examen I.

Dit rapport is deel 3 van een reeks publicaties.

Over Programma II zijn reeds de volgende publicaties uitgebracht:

- Henk Kuijper, Aukje Bergsma, Timo Bechger (2004). Staatsexamen NT2. Het gewenste niveau. Deel 1 Behoeftpeiling Programma II. Citogroep Arnhem, augustus 2004.
- Henk Kuijper, Aukje Bergsma, Timo Bechger (2004). Staatsexamen NT2. Het gewenste niveau. Deel 2 Cesuurindicatie Spreken en Schrijven Programma II. Citogroep, Arnhem, oktober 2004.
- Henk Kuijper, Aukje Bergsma, Timo Bechger (2004). Staatsexamen NT2. Het gewenste niveau. Deel 2B Cesuurindicatie Spreken en Schrijven Programma II. Aanvullend onderzoek. Citogroep, Arnhem, december 2004.

Dit rapport start met een beschrijving van de achtergronden van het onderzoek (hoofdstuk 2), vervolgens worden de resultaten van de enquête gepresenteerd (hoofdstuk 3). Het rapport eindigt met een samenvatting en conclusies (hoofdstuk 4).

2 Onderzoeksaanleiding en probleemstelling

2.1 Aanleiding van het onderzoek

Het Staatsexamen NT2 kan worden beschouwd als een operationalisatie van de 'vormen van taalgedrag binnen opleiding en werk' zoals beschreven in het eindrapport van de adviescommissie Hulstijn en, in het verlengde daarvan, van de Eindtermen NT2 I en II zoals vastgesteld in 1995. Daarbij is niet uitgegaan van het idee dat met Programma I en II twee verschillende taalvaardigheidsniveaus (moeten) worden gemeten.

Op 26 februari 2003 heeft de minister van OCenW de Staatsexamencommissie verzocht 'de eindtermen voor opleiding I en II te evalueren en een voorstel te doen over een zodanige wijziging van de eindtermen dat recht wordt gedaan aan de geconstateerde niveauverschillen in de examens.' Daarnaast wordt gevraagd 'hierbij rekening te houden met de niveaus zoals die zijn neergelegd in het Raamwerk NT2¹.' Dit betekent feitelijk dat OCenW verzoekt de programma's I en II van het Staatsexamen te relateren aan (verschillende) niveaus zoals beschreven in het Raamwerk NT2. Het Raamwerk NT2 is een vertaling van het Common European Framework of Reference (CEF), dus met het hier beschreven onderzoek wordt via het Raamwerk NT2 een relatie gelegd met het CEF.

Los hiervan is voor Programma II, onder andere door IWTN/KBS, aan de commissie verzocht de cesuren van de onderdelen Schrijven en Spreken te heroverwegen. Dit naar aanleiding van het vermoeden dat voor de onderdelen Schrijven en Spreken deelnemers ten onrechte slagen. De slagingspercentages voor de productieve vaardigheden van het vigerende examen liggen bovendien hoger dan voor de receptieve vaardigheden. Dat is -ook internationaal gezien - niet gebruikelijk. Bij de heroverweging van de cesuren is het daarom wenselijk ook aan de andere twee vaardigheden, Lezen en Luisteren, aandacht te besteden. Te meer omdat voor Luisteren de slagingspercentages (te) laag zijn.

De commissie heeft besloten een onderzoek te laten uitvoeren waarin naar oplossingen wordt gezocht die tegemoet komen aan zowel het verzoek van de minister van OC&W als aan dat van IWTN/KBS. Daarbij gaat de commissie uit van de overweging dat het niet *duidelijk* is of in beide programma's twee verschillende taalvaardigheidsniveaus worden gemeten en dat het ook niet a-priori de *bedoeling* is dat te doen. Centraal staan immers de taalvaardigheden die gevraagd worden in opleidingen en werk waartoe het staatsexamendiploma geacht wordt toegang te bieden. Het zou in de twee programma's om twee taalvaardigheidsniveaus kunnen gaan, maar het is niet duidelijk of dat zo is, welke niveaus dat dan zijn, en zelfs is het mogelijk dat de vier vaardigheden *binnen* een zelfde programma niet op een zelfde niveau van het Raamwerk zijn te positioneren.

Relatering aan het Raamwerk kan dus pas plaatsvinden *na* inschatting of inventarisering van deze vaardigheden door de afnemende instellingen aan de hand van de niveauomschrijvingen van het Raamwerk. Pas daarna kan worden aangegeven hoe (de onderdelen van) het Staatsexamen NT2 gepositioneerd kunnen worden in het Raamwerk. En pas dan kan een zinnige inschatting worden gemaakt van de *cesuren* van die verschillende onderdelen.

Het onderzoek waarover hier gesproken wordt, is uitgevoerd voor zowel Programma I als II. Het Cito is in opdracht van de staatsexamencommissie uitvoerder van het onderzoek. Het onderzoek van Programma II is reeds afgesloten. De resultaten hiervan zijn gepubliceerd in 3 rapporten: Kuijper, Bergsma en Bechger, augustus, oktober en december 2004.

2.2 Opzet van het onderzoek

Omdat heroverweging van de cesuren en positionering in het Raamwerk NT2 nauw samenhangen, is besloten beide vraagstukken in combinatie met elkaar te onderzoeken. In het onderzoek zijn de volgende stappen te onderscheiden:

- Stap 1: Vaststelling (in Raamwerk-termen) van het taalcompetentieprofiel van doelgroep I en II
- Stap 2: Beoordelen van schrijf- en spreekproducten aan de hand van de kwalitatieve criteria van het corresponderende Raamwerk-niveau.
- Stap 3: Beoordelen van dezelfde producten als in stap 2, aan de hand van de beoordelingsmodellen van het staatsexamen.
- Stap 4: Voorstellen doen voor de cesuren van de verschillende onderdelen

¹ Kaatje Dalderop, Ellie Liemberg, Franke Teunisse (red.), Raamwerk NT2, BVE Raad, De Bilt, juni 2002

Stap 1 en de resultaten ervan voor Staatsexamen NT2 Programma I worden in de volgende hoofdstukken beschreven.

De stappen 2-4 worden beschreven in deel 4 van de reeks.

Voor stap 1 zijn vragenlijsten verspreid onder respondenten van ROC's en uitzendbureaus met uitspraken over de taalvaardigheid die zijn ontleend aan het Raamwerk NT2. De respondenten konden bij elke uitspraak aangeven in hoeverre zij de beheersing van het desbetreffende taalvaardigheidsaspect vereist vonden als startkwalificatie voor een beroeps- of vakopleiding op basisniveau aan een ROC. Over de opzet en de resultaten van dit deel van het onderzoek wordt gerapporteerd in hoofdstuk 3. Hoofdstuk 4 tenslotte geeft een samenvatting en conclusies.

3 Inventarisatie taalcompetentieprofiel kandidaten Staatsexamen NT2, Programma I

3.1 Inleiding

De eerste stap in het onderzoek betreft het inventariseren van het gewenste taalcompetentieprofiel van de kandidaten die het Staatsexamen NT2 hebben afgelegd. In feite wordt hiermee bedoeld dat er een behoefteanalyse wordt gedaan onder afnemers van het Staatsexamen NT2. Concreet komt het er op neer dat onder vertegenwoordigers van beroeps- en vakopleidingen aan ROC's en van bedrijven wordt geïnventariseerd welk taalniveau kandidaten volgens hen moeten hebben na het behalen van het Staatsexamen NT2 Programma I, als zij starten met een vervolgopleiding op basisoniveau, dan wel instromen in een functie als aankomend vakkracht of meewerkend vakman op de arbeidsmarkt. Het gaat dus expliciet om een startkwalificatie. Op basis van deze inventarisatie krijgen we inzicht in het gewenste niveau eindtermen van opleidingen voor Programma I.

Hieronder wordt ingegaan op de samenstelling van de gebruikte vragenlijst (paragraaf 3.2), de werving van respondenten en de afname van de vragenlijst (3.3) en de resultaten (3.4). Het hoofdstuk wordt in paragraaf 3.5 afgesloten met een samenvatting en conclusies.

3.2 Samenstelling vragenlijst

Om het gewenste taalniveau van kandidaten te inventariseren is dezelfde vragenlijst gebruikt als in de behoeftepeiling voor Programma II (Kuijper e.a., augustus 2004). In deze vragenlijst worden beheersingsuitspraken aan de respondenten voorgelegd. Het Raamwerk NT2 vormt de basis van de vragenlijst. De niveaus A1 en C2 zijn buiten beschouwing gelaten. A1, omdat het niveau te laag is voor het Staatsexamen NT2, C2 omdat het niveau te hoog is voor het Staatsexamen NT2 en omdat C2 niet is uitgewerkt in het Raamwerk NT2.

De checklists uit het Taalportfolio NT2² per deeltaalvaardigheid zijn als uitgangspunt genomen voor de vragenlijst. In deze checklists zijn taalhandelingen en een uitleg ervan opgenomen. Deze zijn - met een kleine aanpassing wat betreft de aanspreektitel - overgenomen in de vragenlijst. In de checklist worden cursisten namelijk rechtstreeks aangesproken, in de vragenlijst zijn de uitspraken in de derde persoon geformuleerd. Er is om de volgende redenen gekozen voor de checklist.

De raamwerkbeschrijvingen geven per taalvaardigheid apart beschrijvingen in de vorm van descriptoren, kwalitatieve aspecten van het taalgebruik onder de noemer 'tekstkenmerken productief' voor de productieve vaardigheden en onder de noemer 'tekstkenmerken receptief'. De interpretatie van de descriptoren zonder de tekstkenmerken is niet goed mogelijk, omdat deze laatste een noodzakelijke aanvulling zijn voor de interpretatie van de descriptoren. Het opnemen van de Raamwerk-kenmerken bij elke descriptor, zou echter leiden tot te lange beschrijvingen per descriptor. De checklist heeft dit opgelost door bij elke descriptor een toelichting op de productieve of receptieve tekstkenmerken te geven. Dit stelt de respondenten in staat descriptor en tekstkenmerken in één oogopslag te lezen en te interpreteren. Vergelijking van de checklist en het Raamwerk wees bovendien uit dat de checklist het Raamwerk zeer nauwgezet heeft gevolgd en tevens voor betrekkelijke leken goed te begrijpen is.

Naast de taalhandeling en de uitleg zijn in de vragenlijst voorbeelden opgenomen; deze zijn afkomstig uit het Raamwerk NT2. Het Raamwerk NT2 geeft redelijk algemene voorbeelden van de descriptoren en ondersteunen daarmee de interpretatie ervan. Daar waar het Raamwerk geen voorbeeld geeft, is het voorbeeld uit de checklist gebruikt (met aanpassing). De voorbeelden dienen ter verduidelijking van de taalhandelingen, voor respondenten die niet (goed) bekend zijn met het Raamwerk NT2.

Er zijn in de vragenlijst descriptoren opgenomen voor Luisteren, Lezen, Spreken, Gesprekken Voeren en Schrijven. Daarnaast zijn bij Spreken en Gesprekken Voeren uitspraken opgenomen voor de linguïstische aspecten van de taalvaardigheid: grammatica, vloeiendheid en uitspraak/intonatie en bij Schrijven uitspraken voor grammatica en spelling/interpunctie. Deze uitspraken zijn gebaseerd op het Raamwerk NT2, tekstkenmerken productief. De uitspraken zijn in willekeurige volgorde aan de respondenten voorgelegd, zodat zij niets wisten van het niveau van elke uitspraak. Bijlage 3-2 laat een voorbeeld uit de digitale vragenlijst zien.

In tabel 3.2-1 is een totaaloverzicht te zien van de aantallen uitspraken, verdeeld over de deeltaalvaardigheden en tekstkenmerken.

² BVE Raad, Naar een portfolio NT2, Taalportfolio voor leerders van het Nederlands, 2002, www.taalportfolio.nl

Tabel 3.2-1 Aantallen uitspraken per vaardigheid en niveau

Uitspraken	A2	B1	B2	C1	totaal
Luisteren	5	5	4	4	18
Spreken	3	2	2	2	9
Gesprekken voeren	6	5	5	4	20
Lezen	5	5	4	3	17
Schrijven	5	6	4	3	18
Grammaticale correctheid Spreken	1	1	1	1	4
Grammaticale correctheid Gesprekken voeren	1	1	1	1	4
Grammaticale correctheid Schrijven	1	1	1	1	4
Vloeiendheid Spreken	1	1	1	1	4
Vloeiendheid Gesprekken voeren	1	1	1	1	4
Uitspraak Spreken	1	1	1	1	4
Uitspraak gesprekken voeren	1	1	1	1	4
Spelling en interpunctie	1	1	1	1	4
Totaal	32	31	27	24	114

De aangeboden uitspraken met daarbij de antwoorden van de respondenten zijn opgenomen in de bijlagen 3.4.4, 3.4.5, 3.4.6, 3.4.7 en 3.4.8 voor respectievelijk Spreken, Gesprekken Voeren, Schrijven, Lezen en Luisteren.

De vragenlijst wordt voorafgegaan door enkele vragen over de achtergrond van de respondenten:

- Afkomstig van ROC of bedrijfsleven,
- de sector waarin men werkzaam is
- de functie die men uitoefent.

Bij de rapportage van de resultaten wordt geen gebruik gemaakt van het onderscheid naar afkomst, sectie en functie. Dit zou tot te kleine subgroepen leiden om verantwoorde conclusies te kunnen trekken.

3.3 Afname vragenlijst

Voor de afname van de vragenlijst zijn actief respondenten benaderd. Men kon zich tevoren aanmelden als respondent, waarna men de vragenlijst digitaal kreeg toegestuurd. Het idee hierachter was om zo in ieder geval de juiste respondenten te vinden en om zeker te zijn van respons. Voor de werving van respondenten is gebruik gemaakt van onze eigen contacten in het veld en van de contacten van de leden van de staatsexamencommissie. Ook hebben we zelf ROC's benaderd. In totaal hebben 31 mensen zich aangemeld als respondent. Daarvan hebben we 17 vragenlijsten retour gekregen. Dat is een respons van 55%. De respons is, zeker in vergelijking met die bij de behoeftepeiling van afnemers van Staatsexamen Programma II erg teleurstellend.

De vragenlijst is digitaal verspreid. Respondenten ontvingen een mail met daarin een instructie en een link naar de website van het Cito waar de vragenlijst ingevuld kon worden. De vragenlijst zelf wordt ook nog eens voorafgegaan door een uitgebreide instructie.

De respondenten konden op de uitspraken over de taalhandelingen reageren door bij elke taalhandeling één van de volgende mogelijkheden aan te klikken op de schaal:

- 1 = Is zeker nog niet vereist als startkwalificatie
- 2 = Hoeft men niet per se te kunnen als startkwalificatie
- 3 = Moet men in de meeste gevallen wel kunnen als startkwalificatie
- 4 = Moet men in ieder geval -zonder probleem - kunnen als startkwalificatie
- 5 = niet van toepassing

Zowel in de vragenlijst als in de begeleidende e-mail is er meermalen zeer nadrukkelijk op gewezen dat de respondenten moesten aangeven wat zij als **startkwalificatie** wenselijk achten. Wij hopen daarmee voorkomen te hebben dat men bij zijn eisen –wellicht onbewust – uit zou gaan van het taalniveau dat beginnende deelnemers gedurende hun opleiding zouden moeten gaan verwerven.

3.4 Resultaten

3.4.1 Inleiding

In hoofdstuk 3.4 wordt verslag gedaan van de resultaten van de behoeftepeiling. Paragraaf 3.4.2 geeft een overzicht van de samenstelling van de respondentgroep. In paragraaf 3.4.3 wordt stilgestaan bij de vraag in hoeverre de respondenten consistent waren in hun oordeel. Dit is een vraag die voorafgaat aan de eigenlijke vaststelling van het gewenste niveau van het Staatsexamen.

In de paragrafen 3.3.4 - 3.4.8 worden de resultaten voor de vijf vaardigheden gepresenteerd. In elke paragraaf worden de antwoorden gepresenteerd op de descriptoren en wordt vervolgens een uitspraak gedaan over het door de respondenten gewenste niveau van het Staatsexamen I.

3.4.2 Samenstelling van de respondentgroep

De enquête is toegestuurd aan 31 personen, van wie er 17 de vragenlijst hebben geretourneerd. Alle 17 respondenten zijn meegenomen in de resultaten. Van de 17 mensen waren 14 afkomstig uit ROC's en 3 uit het bedrijfsleven. Omdat op basis van de respons van drie respondenten uit het bedrijfsleven geen conclusies kunnen worden getrokken zijn de analyses uitgevoerd op de totale groep respondenten en wordt er geen onderscheid gemaakt tussen subgroepen.

De verdeling van deze respondenten over de diverse onderwijssectoren wordt weergegeven in tabel 3.4.2-1. Wij hebben voor de indeling gebruik gemaakt van de gangbare indeling in onderwijssectoren in een ROC.

Tabel 3.4.2-1 Verdeling van respondenten over de onderwijssectoren

Onderwijssector	N	%
Techniek	6	35%
Zorg en Welzijn	7	41%
Handel/Economie	1	6%
Anders	3	18%
Totaal	17	100%

De respondenten hebben verschillende functies. In tabel 3.4.2-2 is te zien welke functies vertegenwoordigd zijn.

Tabel 3.4.2-2 Functie respondenten

Functie	N	%
Arbeidsbemiddelaar	4	23%
Docent	10	59%
Studiebegeleider	1	6%
studiecoördinator	1	6%
anders	1	6%
totaal	17	100%

3.4.3 Consistentie van de respondenten

De vragenlijsten zijn ingevuld door respondenten van beroepsopleidingen die te maken hebben met de instroom van studenten die een andere moedertaal hebben dan Nederlands. Van deze respondenten kan verwacht worden dat zij op de hoogte zijn van de taalvaardigheid die deze startende studenten nodig hebben om het onderwijs te kunnen volgen. De vragenlijst die wij aan deze respondenten hebben voorgelegd is gebaseerd op vertalingen van de taalvaardigheidsschalen zoals opgenomen in de illustratieve scales van het Common European Framework of Reference for Languages (2001).³ Deze beheersingsuitspraken zijn per vaardigheid

³ Council of Europe. Common European Framework of reference for languages: Learning, Teaching, Assessment. 2001. Cambridge University Press.

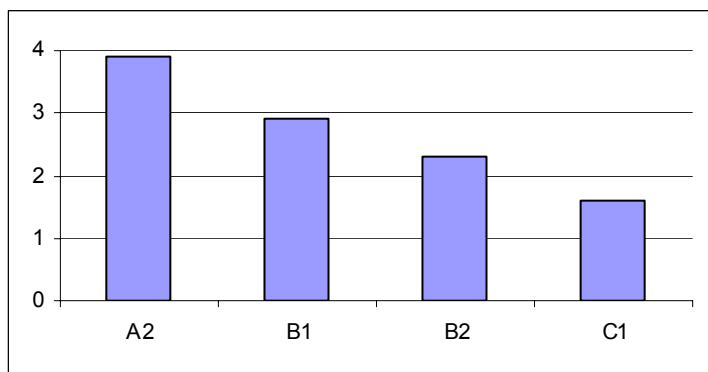
geschaald. Dat wil zeggen dat uitspraken op hogere niveaus een hogere taalvaardigheid vereisen dan uitspraken op lagere niveaus. Informatie over dit onderzoek is te vinden in de bijlagen van het CEF. Een voorwaarde voor het nemen van beslissingen op grond van de antwoorden van de respondenten is dat de antwoorden van de respondenten consistent zijn. Dat wil zeggen dat zij in het algemeen uitspraken op hogere niveaus ook als moeilijker ervaren dan uitspraken op lagere niveaus. Dit zou tot uiting moeten komen doordat zij van uitspraken op lagere niveaus vaker vereist vinden dan uitspraken op de hogere niveaus. Het zou immers van inconsistentie getuigen als men bijvoorbeeld een descriptor voor Spreken op niveau C1 vereist vindt, terwijl uitspraken op niveau B1 niet vereist zouden worden. De respondenten konden als volgt hun mening over een uitspraak geven:

- 1 = Is zeker nog niet vereist als startkwalificatie
- 2 = Hoeft men niet per se te kunnen als startkwalificatie
- 3 = Moet men in de meeste gevallen wel kunnen als startkwalificatie
- 4 = Moet men in ieder geval -zonder probleem - kunnen als startkwalificatie

Zij wisten niet aan welk niveau een uitspraak was ontleend en bovendien zijn de uitspraken op willekeurige volgorde aan de respondenten voorgelegd.

Bij een consistent antwoordpatroon verwachtten wij dat de uitspraken van A1 de hoogste score zouden krijgen (veel antwoorden met de score 3 of 4) en de uitspraken die bij C1 horen de laagste score (veel antwoorden met de score 1 of 2). Figuur 3.4.3-1 geeft de richting van dit verwachte antwoordpatroon aan.

Figuur 3.4.3.-1 Verwachte richting van het antwoordpatroon per vaardigheid

Natuurlijk kan de helling van deze grafiek verschillend zijn van die in bovenstaande figuur (hij zou zelfs horizontaal mogen lopen), maar wanneer hij van laag naar hoog zou lopen, of wanneer er een wisselvallig patroon in de grafiek zou zitten, kunnen we spreken van inconsistentie. Uit de rapportage in de volgende paragrafen blijkt dat het verwachte antwoordpatroon – ondanks het geringe aantal respondenten - steeds weer optreedt. Dit betekent dat de per niveau oplopende moeilijkheidsgraad van de uitspraken door onze respondenten ook als zodanig werd waargenomen en dat men in deze zin consistent was in zijn antwoordpatronen. We hebben er vervolgens vanaf gezien elke respondent op zijn of haar consistentie te beoordelen. Een beslissingsregel waarmee kon worden bepaald of een respondent inconsistent was en dus uit de analyse zou moeten worden verwijderd, was moeilijk objectief vast te stellen, terwijl bovendien de consistentie van de antwoordpatronen er niet op wees dat een dergelijke exercitie noodzakelijk was voor de mate waarop we op deze resultaten konden vertrouwen.

3.4.4 Spreken

Over de vaardigheid Spreken zijn in totaal 21 uitspraken voorgelegd aan de respondenten. Tabel 3.4.4-1 geeft een overzicht van de aantallen uitspraken en de verdeling over de subvaardigheden uit het Raamwerk NT2.

Tabel 3.4.4-1 Aantal aan respondenten voorgelegde uitspraken Spreken, verdeeld naar subvaardigheid en niveau

	A2	B1	C1	C2	totaal
Descriptor Monologen	2	1	1	1	5
Descriptor Een publiek toespreken	1	1	1	1	4
Grammatica	1	1	1	1	4
Vloeiendheid	1	1	1	1	4
Uitspraak en intonatie	1	1	1	1	4
Totaal	6	5	5	5	21

De respondenten konden voor elke uitspraak aangeven in hoeverre ze van mening waren dat een beginnende student over de in de uitspraak beschreven vaardigheid moet beschikken als noodzakelijke startkwalificatie voor een opleiding of start op de arbeidsmarkt. Zij konden dit aangeven door van elke uitspraak aan te geven:

1 = Is zeker nog niet vereist als startkwalificatie

2 = Hoeft men niet per se te kunnen als startkwalificatie

3 = Moet men in de meeste gevallen wel kunnen als startkwalificatie

4 = Moet men in ieder geval -zonder probleem - kunnen als startkwalificatie

5 = niet van toepassing

In bijlage 3.4.4 zijn voor elke afzonderlijke uitspraak de gemiddelden van de antwoorden van de respondenten weergegeven, na uitsluiting van de categorie niet van toepassing. In deze paragraaf worden de resultaten per niveau als volgt weergegeven.

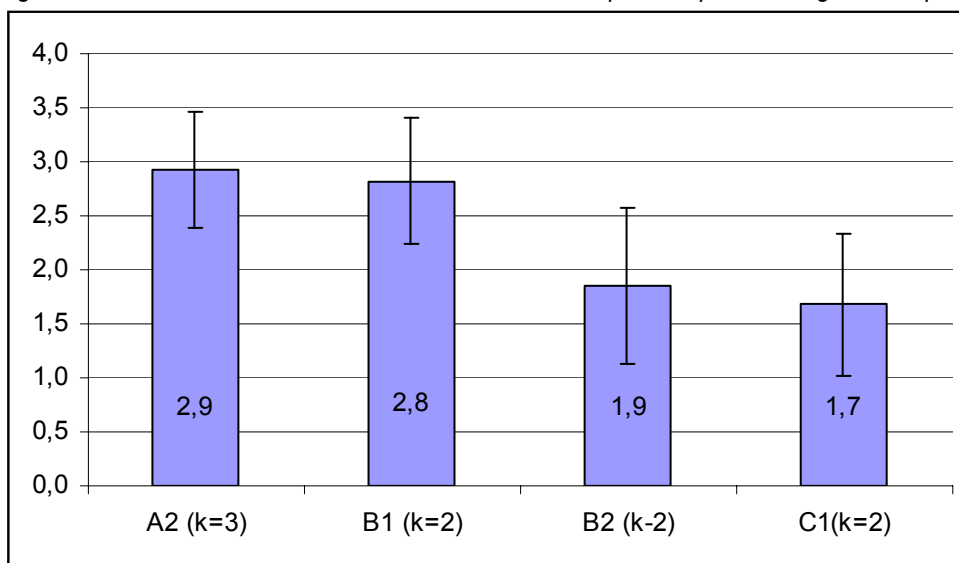
- Mening over de descriptoren
- Mening over de grammaticale correctheid
- Mening over de vloeiendheid
- Mening over de uitspraak en intonatie

Er wordt telkens eerst een overzicht gegeven van de gemiddelde scores en standaarddeviaties van de respondenten op de uitspraken voor de verschillende niveaus. Vervolgens wordt een grafiek gepresenteerd waarin de scores voor Programma I worden vergeleken met de gemiddelden uit het behoeftenonderzoek voor Programma II (Kuijper e.a., oktober 2004).

Mening over de descriptoren Spreken

Figuur 3.4.4-1 geeft de gemiddelde scores weer van de mening van de respondenten over de descriptoren op de 4 niveaus. Tabel 3.4.4-2 geeft de waarden van de scores weer.

Figuur 3.4.4-1 Gemiddelden en standaarddeviaties descriptoren Spreken Programma I per niveau

Tabel 3.4.4-2 Gemiddelden en standaarddeviaties descriptoren Spreken Programma I per niveau

	A2	B1	B2	C1
Gemiddelde	2,9	2,8	1,9	1,7
Stand.dev.	0,54	0,58	0,72	0,66
N resp.	17	17	17	17

Alvorens een interpretatie van deze gegevens te presenteren, bieden we in de onderstaande box de gehanteerde interpretatiebenadering van de hier gepresenteerde gegevens:

Box 3.4.4-1 Interpretatie van gemiddelden en standaarddeviatie:

Verklaring cijfers:
 Gemiddelde waarde 1: Is zeker nog niet vereist als startkwalificatie
 Gemiddelde waarde 2: Hoeft men niet per se te kunnen als startkwalificatie
 Gemiddelde waarde 3: Moet men in de meeste gevallen wel kunnen als startkwalificatie
 Gemiddelde waarde 4: Moet men in ieder geval -zonder probleem - kunnen als startkwalificatie

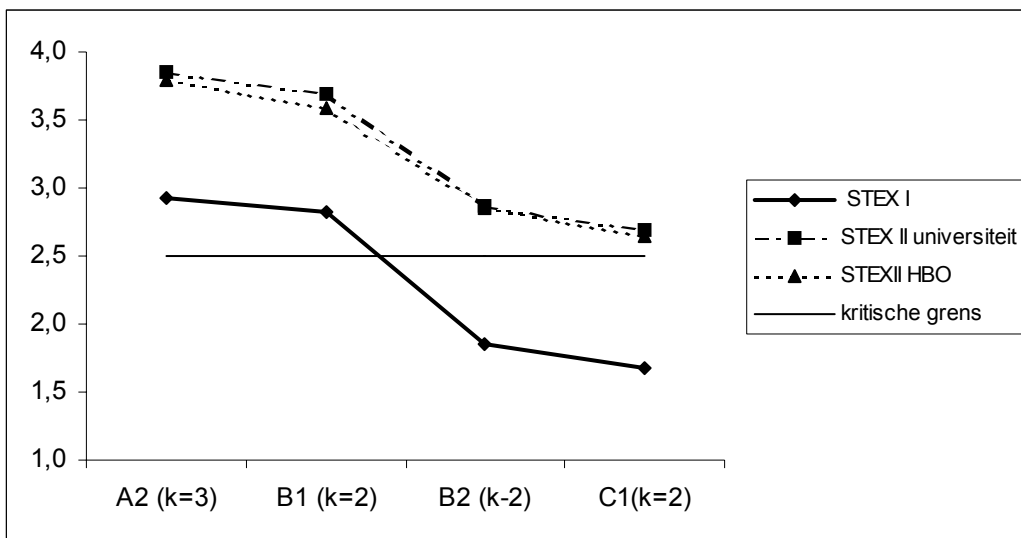
Toelichting:
 Ligt het gemiddelde hoger dan 3,5 dan kan men veronderstellen dat deze vaardigheid zeker vereist is als startkwalificatie
 Ligt het gemiddelde tussen de 2,5 en 3,5 dan kan men veronderstellen dat deze vaardigheid meestal vereist is als startkwalificatie
 Ligt het gemiddelde tussen de 1,5 en 2,5 dan kan men veronderstellen dat deze vaardigheid niet per se vereist is als startkwalificatie
 Ligt het gemiddelde lager dan 1,5 dan kan men veronderstellen dat deze vaardigheid zeker niet vereist is als startkwalificatie

Het gaat hier om gemiddelden. Vanzelfsprekend lopen de meningen van respondenten uiteen. Daarom is ook de standaarddeviatie opgenomen in de tabellen. Hoe kleiner de standaarddeviatie des te meer de respondenten het eens zijn. Als vuistregel kan gezegd worden dat 66% van de respondenten een antwoord geeft dat ligt tussen één standaarddeviatie boven en onder het gemiddelde.

Op grond van deze interpretatiebenadering blijkt dat niveau A2 en B1 meestal zijn vereist. De scores voor B2 en C1 wijzen erop dat deze niet vereist zijn. Het vereiste niveau voor Spreken Programma I lijkt hiermee op niveau B1 te liggen.

In figuur 3.4.4-2 worden de waarden van Programma I vergeleken met de gevonden gemiddelden uit het behoefte onderzoek voor Programma II voor de respondenten van Universiteit en Hogeschool. De 'kritische grens' in de grafiek geeft de waarde 2,5 aan. Heeft een niveau een score boven deze grens, dan kan dit niveau als vereist worden gezien. Ligt de score onder de grens dan wordt dit niveau door de respondenten niet nodig geacht. Zo blijkt dat B1 voor beide programma's vereist wordt. Voor Programma II wordt ook B2 vereist (score > 2,5).

Figuur 3.4.4-2 Gemiddelden descriptoren Spreken per niveau voor Programma I en Programma II

Mening over de linguïstische aspecten Spreken

Naast de descriptoren zijn ook de niveau-uitspraken over de volgende linguïstische aspecten aan de respondenten voorgelegd:

- Grammaticale correctheid
- Vloeiendheid
- Uitspraak en intonatie

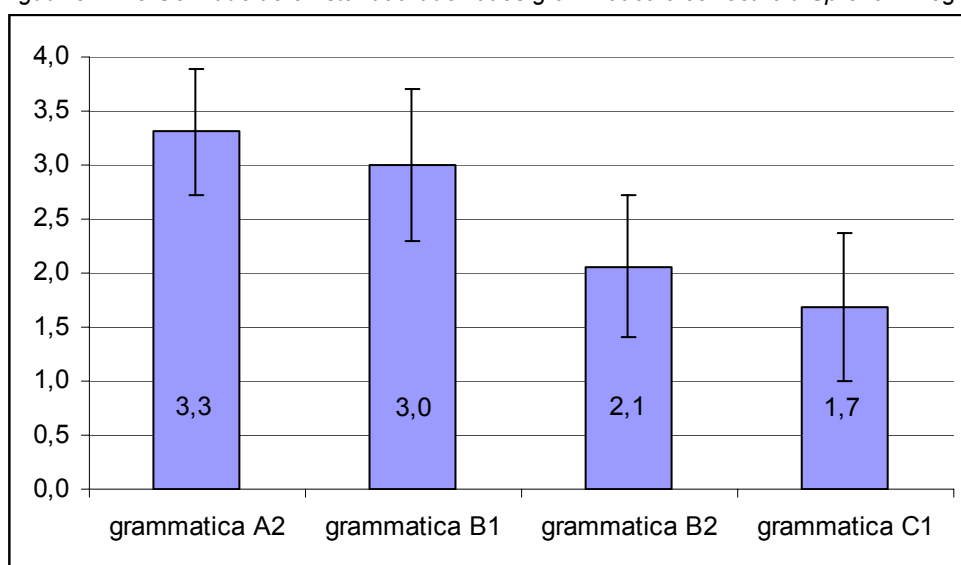
Voor de formulering van de uitspraken verwijzen we naar bijlage 3.4.4.

Hieronder worden de meningen gepresenteerd van de respondenten over deze linguïstische aspecten.

Grammaticale correctheid

In figuur 3.4.4-3 en tabel 3.4.4-3 worden de gemiddelde scores op de 4 niveaus gepresenteerd.

Figuur 3.4.4-3 Gemiddelde en standaarddeviaties grammaticale correctheid Spreken Programma I per niveau

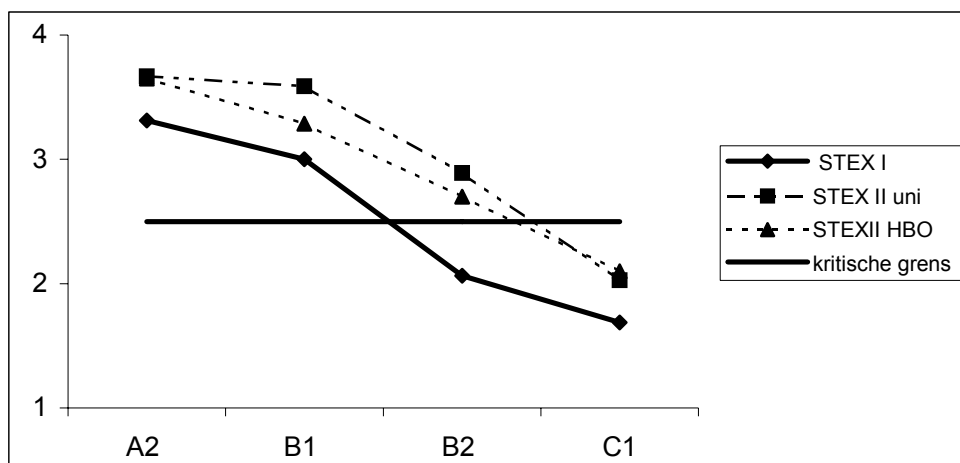

Tabel 3.4.4-3 Gemiddelde en standaarddeviaties grammaticale correctheid Spreken Programma I per niveau

	A2	B1	B2	C1
Gemiddelde	3,3	3,0	2,1	1,7
Stand.dev.	0,60	0,70	0,68	0,70
N resp.	16	16	16	16

De grammaticale eisen voor Spreken I liggen op niveau B1. In figuur 3.4.4-4 worden de waarden van Programma I vergeleken met de gevonden gemiddelden uit het behoefte onderzoek voor Programma II voor de respondenten van Universiteit en Hogeschool. De grafiek laat zien dat voor Programma I (B1) de eisen een niveau lager liggen dan voor Programma II (B2).

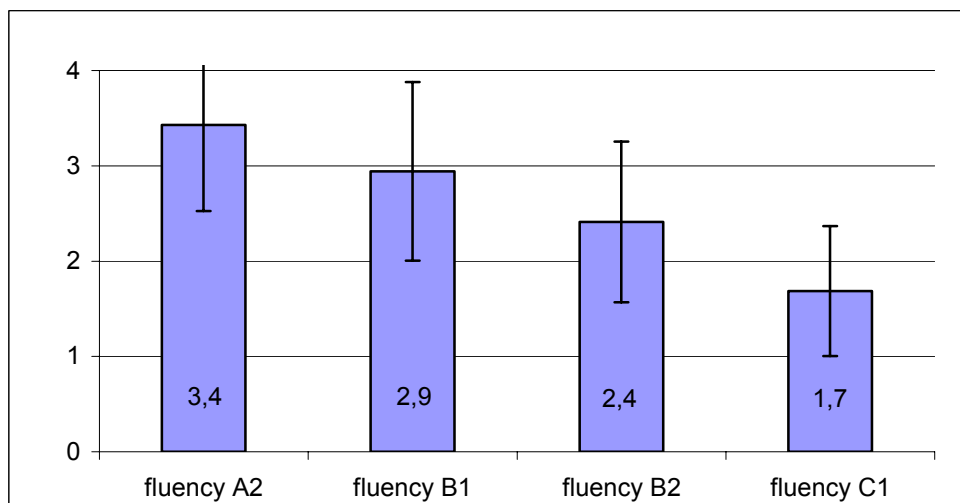
Figuur 3.4.4-4 Gemiddelden Spreken Grammatica per niveau voor Programma I en Programma II

Vloeiendheid

In figuur 3.4.4-5 en tabel 3.4.4-4 worden de gemiddelde scores op de 4 niveaus gepresenteerd.

Figuur 3.4.4-5 Gemiddelde en standaarddeviaties vloeiendheid Spreken I per niveau

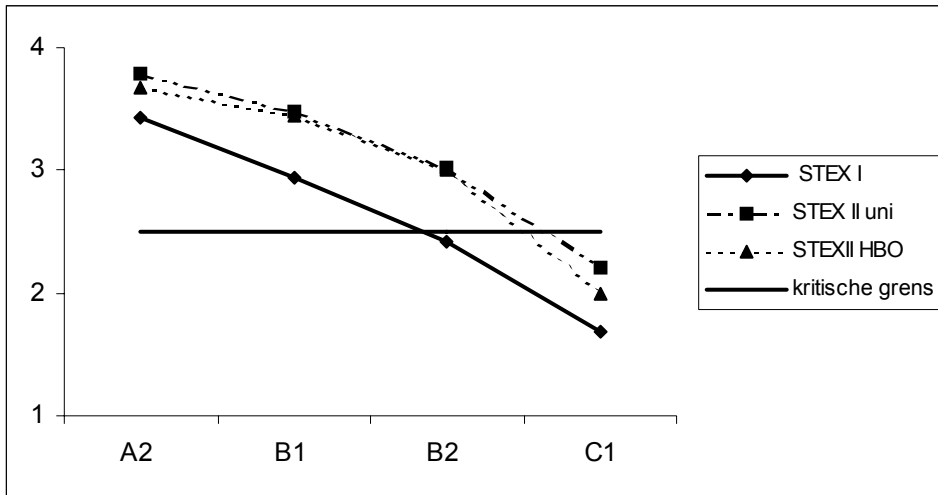

Tabel 3.4.4-4 Gemiddelde en standaarddeviaties vloeiendheid Spreken Programma I per niveau

	A2	B1	B2	C1
Gemiddelde	3,4	2,9	2,4	1,7
Stand.dev.	0,94	0,97	0,87	0,70
N resp.	14	17	17	16

De eisen voor vloeiendheid Spreken I liggen op niveau B1. In figuur 3.4.4-6 worden de waarden van Programma I vergeleken met de gevonden gemiddelden uit het behoefte onderzoek voor Programma II voor de respondenten van Universiteit en Hogeschool. De grafiek laat zien dat voor Programma I (B1) de eisen een niveau lager liggen dan voor Programma II (B2).

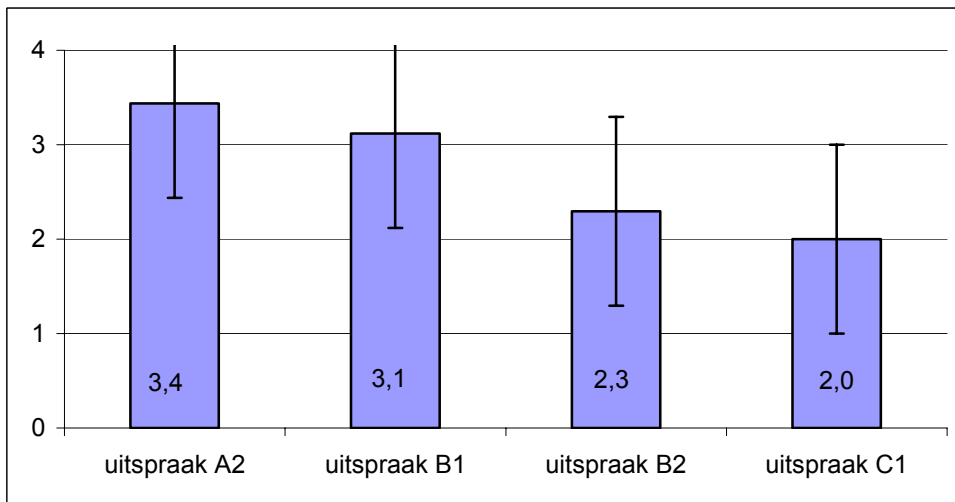
Tabel 3.4.4-6 Gemiddelde vloeiendheid Spreken Programma I en II per niveau

Uitspraak en intonatie

In figuur 3.4.4-7 en tabel 3.4.4-5 worden de gemiddelde scores op de 4 niveaus gepresenteerd.

Figuur 3.4.4-7 Gemiddelde en standaarddeviaties vloeiendheid Spreken Programma I per niveau

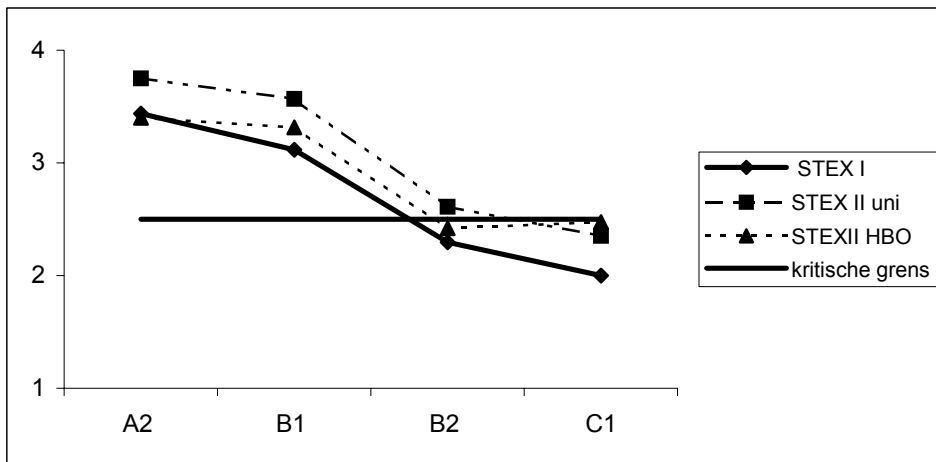

Tabel 3.4.4-5 Gemiddelde en standaarddeviaties uitspraak en intonatie Spreken Programma I per niveau

	A2	B1	B2	C1
Gemiddelde	3,4	3,1	2,3	2,0
Stand.dev.	0,73	0,86	0,85	0,82
N resp.	16	17	17	16

De eisen voor uitspraak en intonatie voor Spreken I liggen op niveau B1. In figuur 3.4.4-8 worden de waarden van Programma I vergeleken met de gevonden gemiddelden uit het behoeft onderzoek voor Programma II voor de respondenten van Universiteit en Hogeschool. De grafiek laat zien dat de eisen voor Programma I en Programma II voor uitspraak en intonatie in geringe mate verschillen.

Tabel 3.4.4-6 Gemiddelde uitspraak en intonatie Spreken Programma I en II per niveau

Conclusies en aanbevelingen Spreken

Tabel 3.4.4-6 geeft een samenvattende overzicht van de eisen die respondenten voor Programma I stellen aan het niveau Nederlands voor instromers. Ter vergelijking zijn de aanbevelingen opgenomen die in het behoefteonderzoek Programma II werden gesteld als startkwalificatie voor universiteit en hogeschool (zie Kuijper e.a., augustus 2004).

Tabel 3.4.4-6 Samenvatting eisen aan de spreekvaardigheid Programma I en II

	Eisen STEX I	Aanbeveling STEX I	Aanbeveling STEX II
Descriptoren	B1	B1	B2
Grammaticale correctheid	B1	B1	B2
Vloeiendheid	B1	B1	B2
Uitspraak en intonatie	B1	B1	B1
Totaal: alle uitspraken	B1	B1	B2

3.4.5 Gesprekken Voeren

Voor de vaardigheid Gesprekken Voeren zijn in totaal 32 uitspraken voorgelegd aan de respondenten. Tabel 3.4.5-1 geeft een overzicht van de aantallen uitspraken en de verdeling over de subvaardigheden uit het Raamwerk NT2.

Tabel 3.4.5-1 Aantal aan respondenten voorgelegde uitspraken Gesprekken Voeren, verdeeld naar subvaardigheid en niveau

	A2	B1	B2	C1	totaal
Descriptoren informele gesprekken	1	1	1	1	4
Descriptoren bijeenkomsten en vergaderingen	1	1	1	1	4
Descriptoren zaken regelen	2	1	1		4
Descriptoren informatie uitwisselen	2	2	2	2	8
Grammatica	1	1	1	1	4
Vloeiendheid	1	1	1	1	4
Uitspraak en intonatie	1	1	1	1	4
Totaal	9	8	8	7	32

In bijlage 3.4.5-1 zijn voor elke afzonderlijke uitspraak de gemiddelden van de antwoorden van de respondenten weergegeven, na uitsluiting van de categorie niet van toepassing. In deze paragraaf worden de resultaten per niveau als volgt weergegeven.

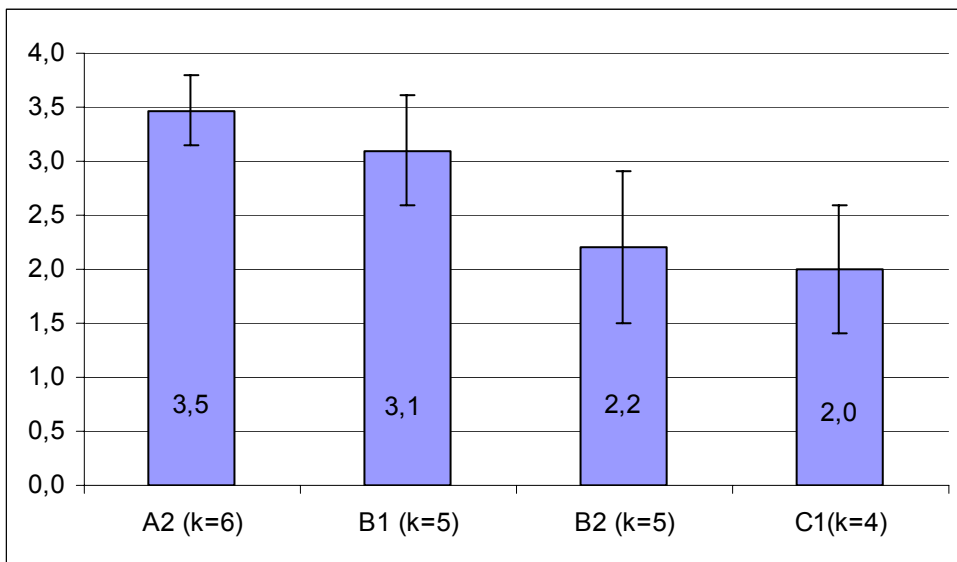
- Mening over de descriptoren
- Mening over de grammaticale correctheid
- Mening over de vloeiendheid
- Mening over de uitspraak en intonatie

Er wordt telkens eerst een overzicht gegeven van de gemiddelde scores en standaarddeviaties van de respondenten op de uitspraken voor de verschillende niveaus. Vervolgens wordt een grafiek gepresenteerd waarin de scores voor Programma I worden vergeleken met de gemiddelden uit het behoefteonderzoek voor Programma II (Kuijper e.a., oktober 2004).

Mening over de descriptoren Gesprekken Voeren

Figuur 3.4.5-1 geeft de gemiddelde scores weer van de mening van de respondenten over de uitspraken. Tabel 3.4.5-2 geeft de waarden van de scores weer.

Figuur 3.4.5-1 Gemiddelde en standaarddeviaties descriptoren Gesprekken Voeren Programma I per niveau

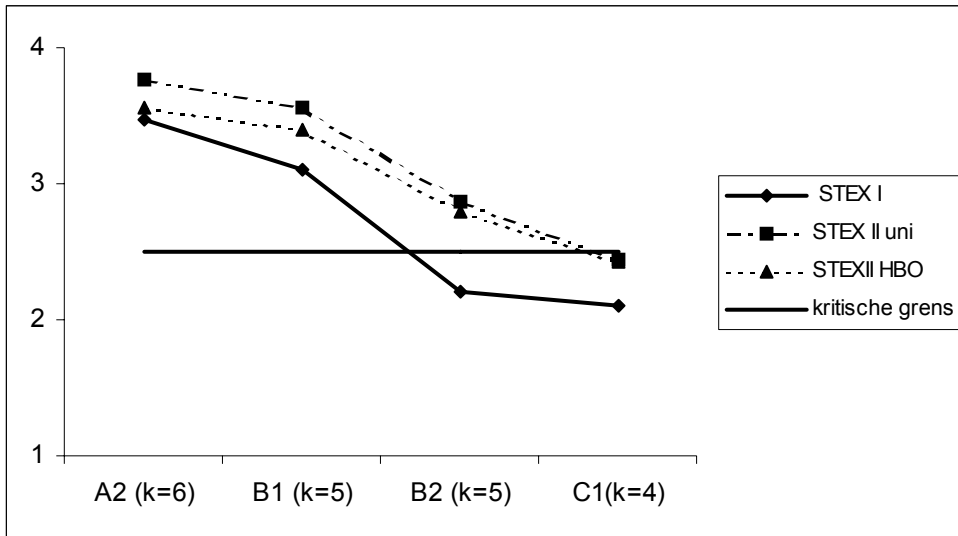
Tabel 3.4.5-2 Gemiddelde en standaarddeviaties descriptoren Gesprekken Voeren per niveau

	A2	B1	B2	C1
Gemiddelde	3,5	3,1	2,2	2,0
Stand.dev.	0,34	0,51	0,66	0,61
N resp.	17	17	17	17

Het vereiste niveau voor Gesprekken Voeren Programma I ligt op B1.

In figuur 3.4.5-2 worden de waarden van Programma I vergeleken met de gevonden gemiddelden uit het behoefteonderzoek voor Programma II voor de respondenten van universiteit en Hogeschool. De 'kritische grens' in de grafiek geeft de waarde 2,5 aan. Heeft een niveau een score boven deze grens, dan kan dit niveau als vereist gezien. Ligt de score onder de grens dan wordt dit niveau door de respondenten niet nodig geacht. De grafiek laat zien dat voor Programma I (B1) de eisen een niveau lager liggen dan voor Programma II (B2).

Figuur 3.4.5-2 Gemiddelden descriptoren Gesprekken Voeren per niveau voor Programma I en Programma II

Mening over de linguïstische aspecten Gesprekken Voeren

Naast de descriptoren zijn ook de niveau-uitspraken over de volgende vormaspecten aan de respondenten voorgelegd:

- Grammaticale correctheid
- Vloeiendheid
- Uitspraak en intonatie

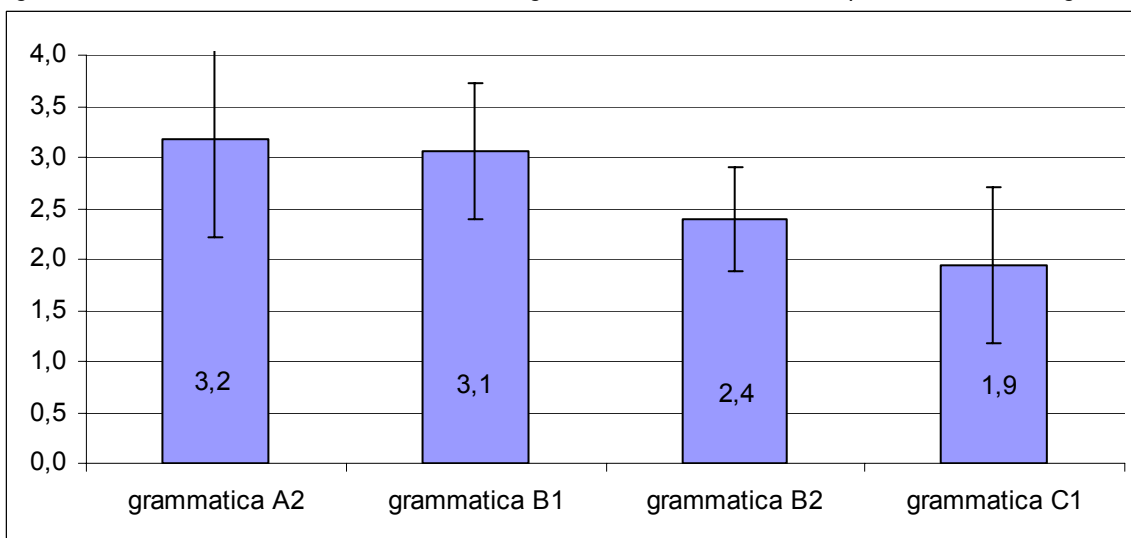
Voor de formulering van de uitspraken verwijzen we naar bijlage 3.4.5.

Hieronder worden de meningen gepresenteerd van de respondenten over deze linguïstische aspecten.

Grammaticale correctheid

In figuur 3.4.5-3 en tabel 3.4.5-3 worden de gemiddelde scores op de 4 niveaus gepresenteerd.

Figuur 3.4.5-4 Gemiddelde en standaarddeviaties grammaticale correctheid Gesprekken Voeren Programma I per niveau

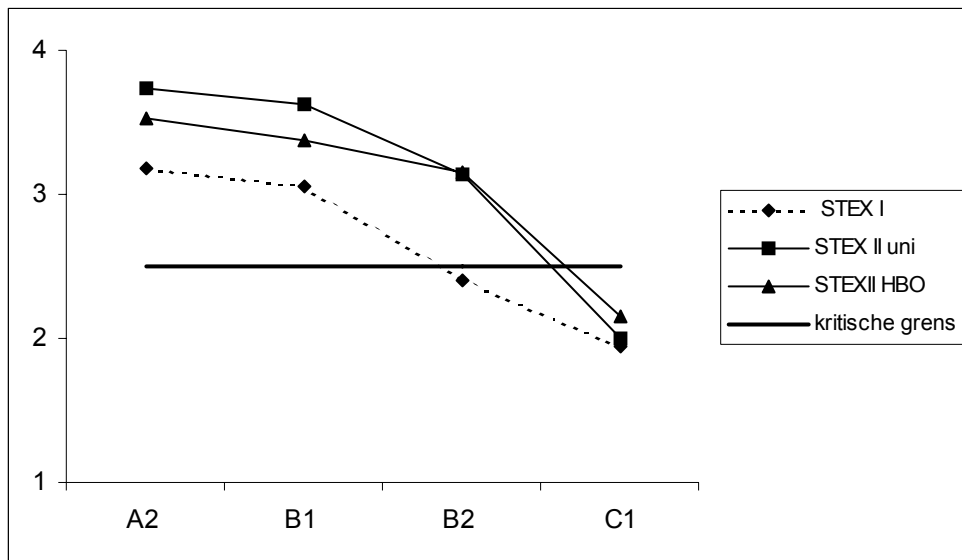

Tabel 3.4.5-3 Gemiddelde en standaarddeviaties grammaticale correctheid Gesprekken Voeren Programma I per niveau

	A2	B1	B2	C1
Gemiddelde	3,2	3,1	2,4	1,9
Stand.dev.	0,95	0,66	0,51	0,77
N resp.	17	17	16	16

Voor grammaticale correctheid Gesprekken Voeren ligt het vereiste niveau volgens de respondenten op B1. In figuur 3.4.5-4 worden de waarden van Programma I vergeleken met de gevonden gemiddelden uit het behoefte onderzoek voor Programma II voor de respondenten van Universiteit en Hogeschool. De grafiek laat zien dat voor Programma I (B1) de eisen een niveau lager liggen dan voor Programma II (B2).

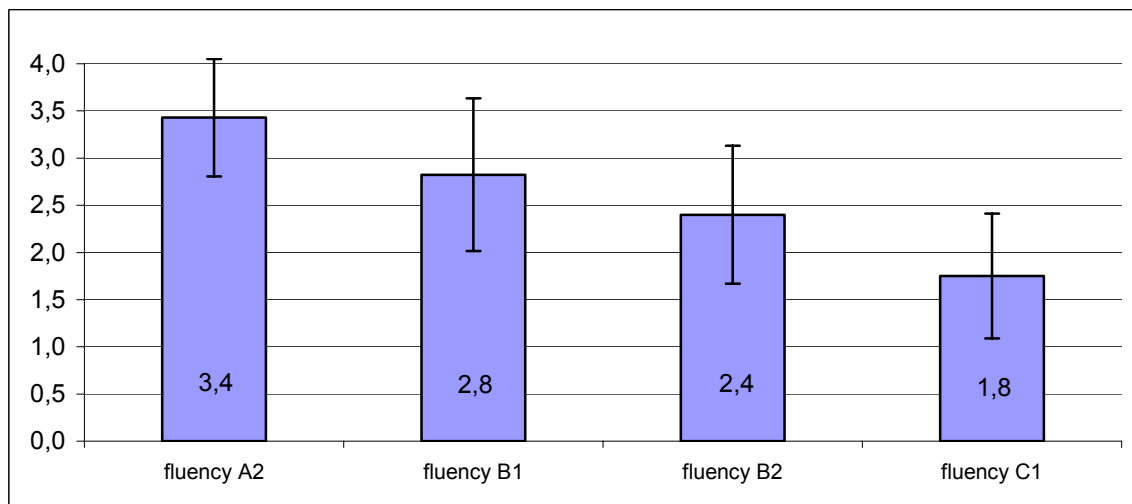
Figuur 3.4.5-4 Gemiddelden Gesprekken Voeren Grammatica per niveau voor Programma I en Programma II

Vloeiendheid

In figuur 3.4.5-5 en tabel 3.4.5-4 worden de gemiddelde scores op de 4 niveaus gepresenteerd.

Figuur 3.4.5-5 Gemiddelde en standaarddeviaties vloeiendheid Gesprekken Voeren Programma I per niveau

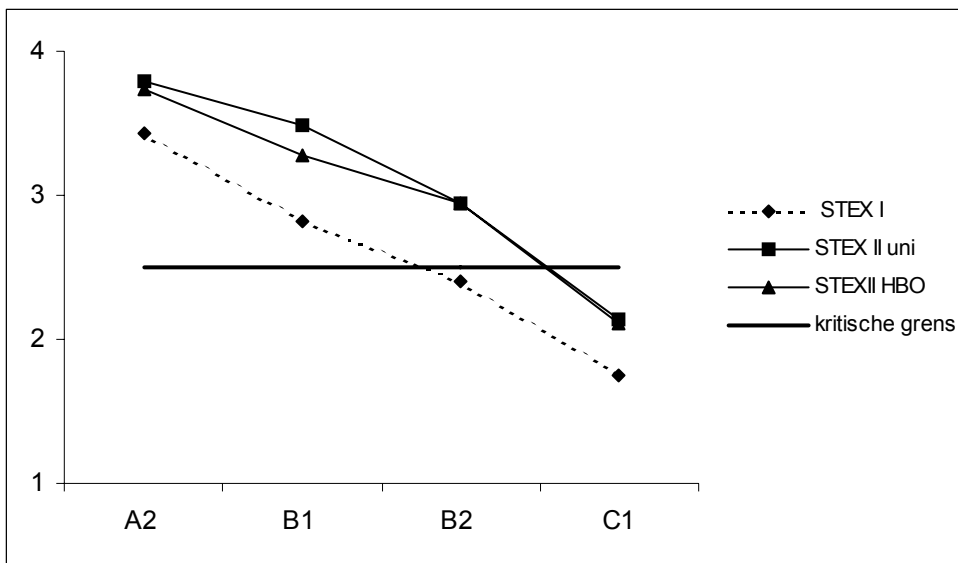

Tabel 3.4.5-4 Gemiddelde en standaarddeviaties vloeiendheid Spreken Programma I per niveau

	A2	B1	B2	C1
Gemiddelde	3,4	2,8	2,4	1,8
Stand.dev.	0,65	0,81	0,73	0,68
N resp.	14	17	16	16

De eisen voor vloeiendheid Spreken I liggen op niveau B1. In figuur 3.4.5-6 worden de waarden van Programma I vergeleken met de gevonden gemiddelden uit het behoefte onderzoek voor Programma II voor de respondenten van Universiteit en Hogeschool. De grafiek laat zien dat voor Programma I (B1) de eisen een niveau lager liggen dan voor Programma II (B2).

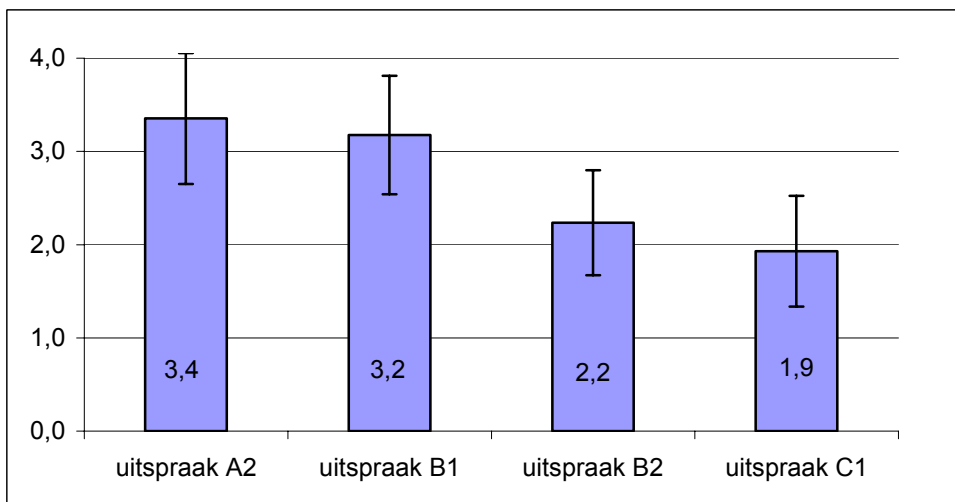
Figuur 3.4.5-6 Gemiddelden vloeiendheid Gesprekken Voeren per niveau voor Programma I en Programma II

Uitspraak en intonatie

In figuur 3.4.5-7 en tabel 3.4.5-5 worden de gemiddelde scores op de 4 niveaus gepresenteerd.

Figuur 3.4.5-7 Gemiddelde uitspraak en intonatie Gesprekken Voeren Programma I per niveau

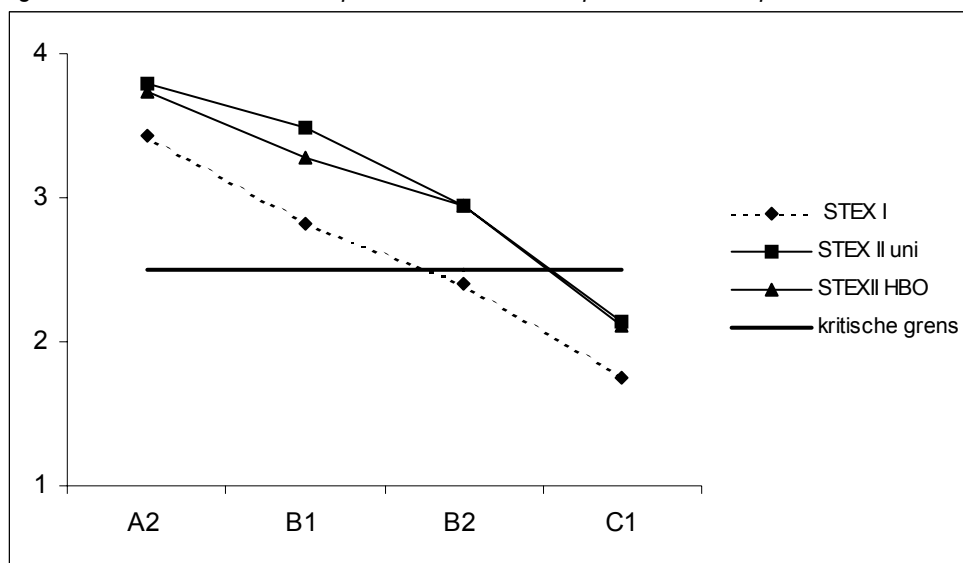

Tabel 3.4.5-5 Gemiddelde en standaarddeviaties uitspraak en intonatie Gesprekken Voeren Programma I per niveau

	A2	B1	B2	C1
Gemiddelde	3,4	3,2	2,2	1,9
Stand.dev.	0,70	0,64	0,56	0,62
N resp.	17	17	17	14

De eisen voor uitspraak en intonatie Spreken I liggen op niveau B1. In figuur 3.4.5-8 worden de waarden van Programma I vergeleken met de gevonden gemiddelden uit het behoeftte onderzoek voor Programma II voor de respondenten van Universiteit en Hogeschool. De grafiek laat zien dat voor Programma I (B1) de eisen een niveau lager liggen dan voor Programma II (B2).

Figuur 3.4.5-8 Gemiddelden uitspraak en intonatie Gesprekken Voeren per niveau voor Programma I en Programma II

Conclusies en aanbevelingen Gesprekken Voeren

Tabel 3.4.6-6 geeft een samenvattende overzicht van de eisen die respondenten voor Programma I stellen aan het niveau Nederlands voor instromers. Ter vergelijking zijn de aanbevelingen opgenomen die in het behoefteonderzoek Programma II werden gesteld als startkwalificatie voor universiteit en hogeschool (zie Kuijper e.a., augustus 2004).

Tabel 3.4.4-6 Samenvatting eisen aan de spreekvaardigheid Programma I en II

	Eisen STEX I	Aanbeveling STEX I	Aanbeveling STEX II
Descriptoren	B1	B1	B2
Grammaticale correctheid	B1	B1	B2
Vloeiendheid	B1	B1	B2
Uitspraak en intonatie	B1	B1	B1
Totaal: alle uitspraken	B1	B1	B2

3.4.6 Schrijven

Over de vaardigheid Schrijven zijn in totaal 27 uitspraken voorgelegd aan de respondenten. Tabel 3.4.6-1 geeft een overzicht van de aantallen uitspraken en de verdeling over de subvaardigheden uit het Raamwerk NT2.

Tabel 3.4.6-1 Aantal aan respondenten voorgelegde uitspraken Schrijven, verdeeld naar subvaardigheid en niveau

	A2	B1	B2	C1	totaal
Descriptoren Correspondentie	2	3	2	1	8
Descriptoren Aantekeningen, berichten, formulieren	1	1			2
Descriptoren Verslagen en rapporten	1	1	1	1	4
Descriptoren Vrij schrijven	1	1	1	1	4
Grammatica	1	1	1	1	4
Spelling en interpunctie	1	1	1	1	4
Totaal	7	8	6	5	27

In bijlage 3.4.6 zijn voor elke afzonderlijke uitspraak de gemiddelden van de antwoorden van de respondenten weergegeven, na uitsluiting van de categorie niet van toepassing. In deze paragraaf worden de resultaten per niveau als volgt weergegeven.

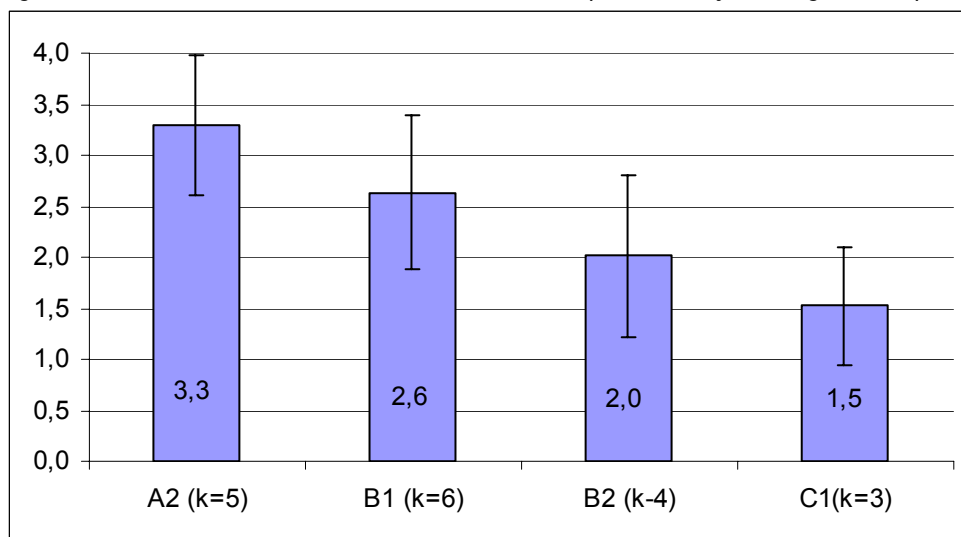
- Mening over de descriptoren
- Mening over de grammaticale correctheid
- Mening over de spelling en interpunctie
- Mening over alle uitspraken heen

Er wordt telkens eerst een overzicht gegeven van de gemiddelde scores en standaarddeviaties van de respondenten op de uitspraken voor de verschillende niveaus. Vervolgens wordt een grafiek gepresenteerd waarin de scores voor Programma I worden vergeleken met de gemiddelden uit het behoefteonderzoek voor Programma II (Kuijper e.a., oktober 2004).

Mening over de descriptoren Schrijven

Figuur 3.4.6-1 geeft de gemiddelde scores weer van de mening van de respondenten over de uitspraken weer. Tabel 3.4.6-2 geeft de waarden van de scores weer.

Figuur 3.4.6-1 Gemiddelde en standaarddeviaties descriptoren Schrijven Programma I per niveau

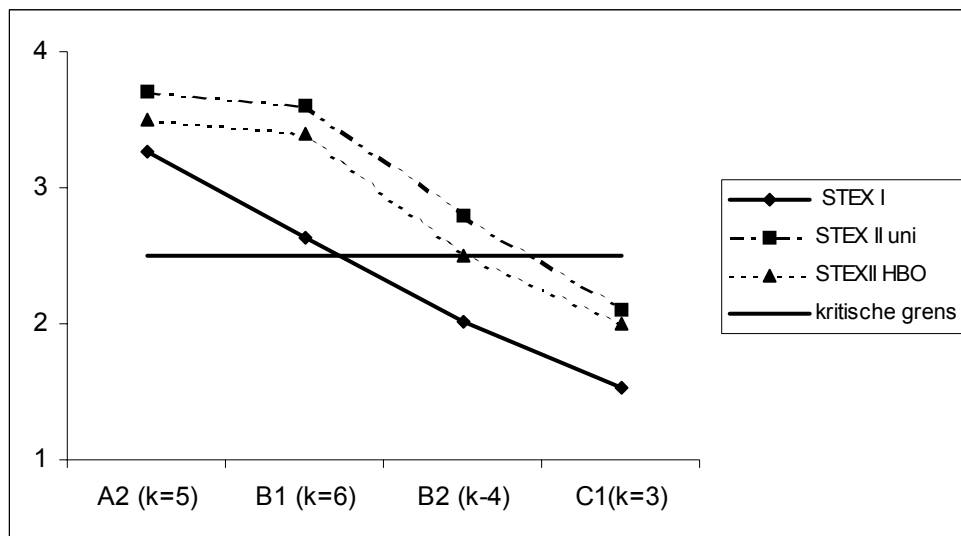
Tabel 3.4.6-2 Gemiddelde en standaarddeviaties descriptoren Schrijven per niveau

	A2	B1	B2	C1
Gemiddelde	3,3	2,6	2,0	1,5
Stand.dev.	0,69	0,76	0,79	0,57
N resp.	17	17	16	15

Volgens de descriptoren schrijven wordt voor Programma I B1 als startkwalificatie vereist.

In figuur 3.4.6-2 worden de waarden van Programma I vergeleken met de gevonden gemiddelden uit het behoefteonderzoek voor Programma II voor de respondenten van universiteit en Hogeschool. De grafiek laat zien dat voor Programma I (B1) de eisen ongeveer een niveau lager liggen dan voor Programma II (B2/B1).

Figuur 3.4.6-2 Gemiddelden van de descriptoren Schrijven per niveau voor Programma I en Programma II

Mening over de linguïstische aspecten Schrijven

Naast de descriptoren zijn ook de niveau-uitspraken over de volgende vormaspecten aan de respondenten voorgelegd:

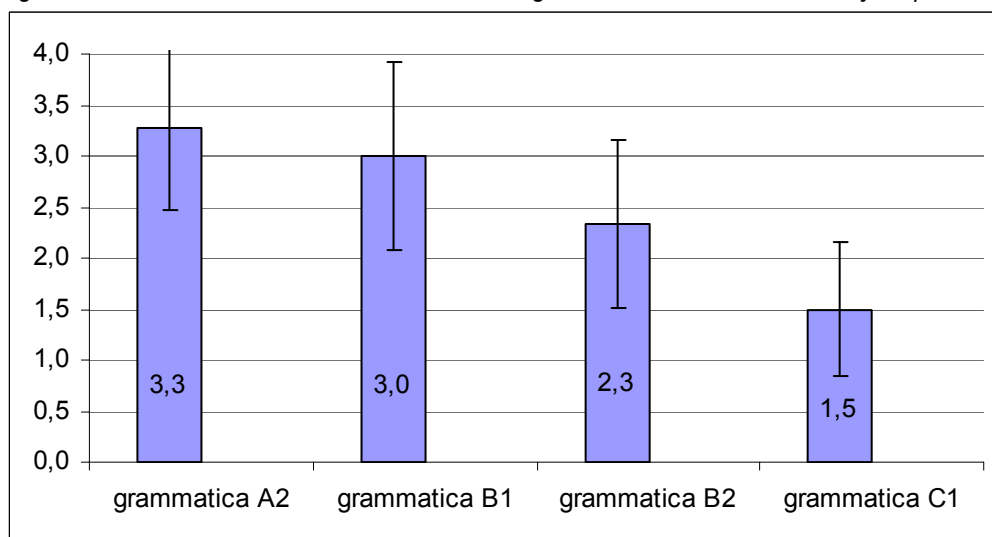
- Grammaticale correctheid
- Spelling en interpunctie

Hieronder worden de meningen gepresenteerd van de respondenten over deze linguïstische aspecten. Voor de formulering van de uitspraken verwijzen we naar bijlage 3.4.6.

Grammaticale correctheid

In figuur 3.4.6-3 en tabel 3.4.6-3 worden de gemiddelde scores op de 4 niveaus gepresenteerd.

Figuur 3.4.6-3 Gemiddelde en standaarddeviaties grammaticale correctheid Schrijven per niveau

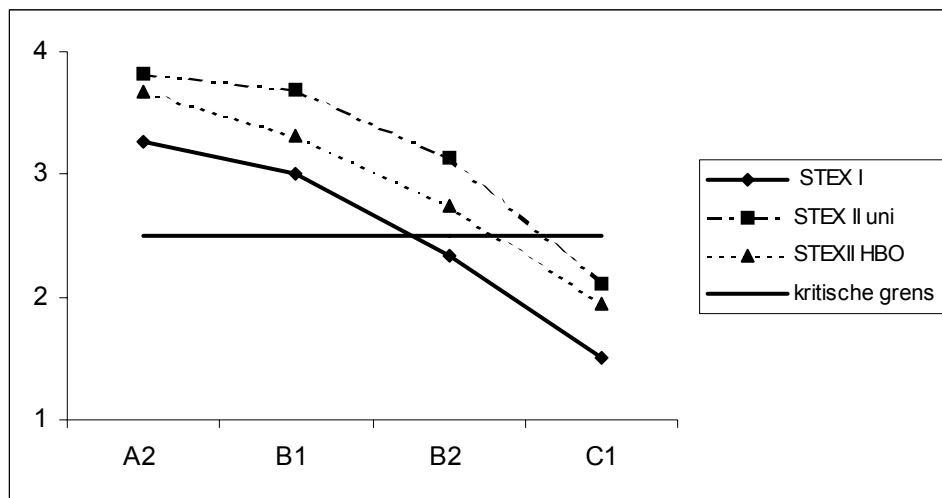

Tabel 3.4.6-3 Gemiddelde en standaarddeviaties grammaticale correctheid Schrijven per niveau

	A2	B1	B2	C1
Gemiddelde	3,3	3,0	2,3	1,5
Stand.dev.	0,80	0,93	0,82	0,65
N resp.	15	15	15	14

De grammaticale eisen voor de grammaticale correctheid Schrijven Programma I liggen op niveau B1. In figuur 3.4.6-4 worden de waarden van Programma I vergeleken met de gevonden gemiddelden uit het behoefteonderzoek voor Programma II voor de respondenten van Universiteit en Hogeschool. De grafiek laat zien dat voor Programma I (B1) de eisen een niveau lager liggen dan voor Programma II (B2).

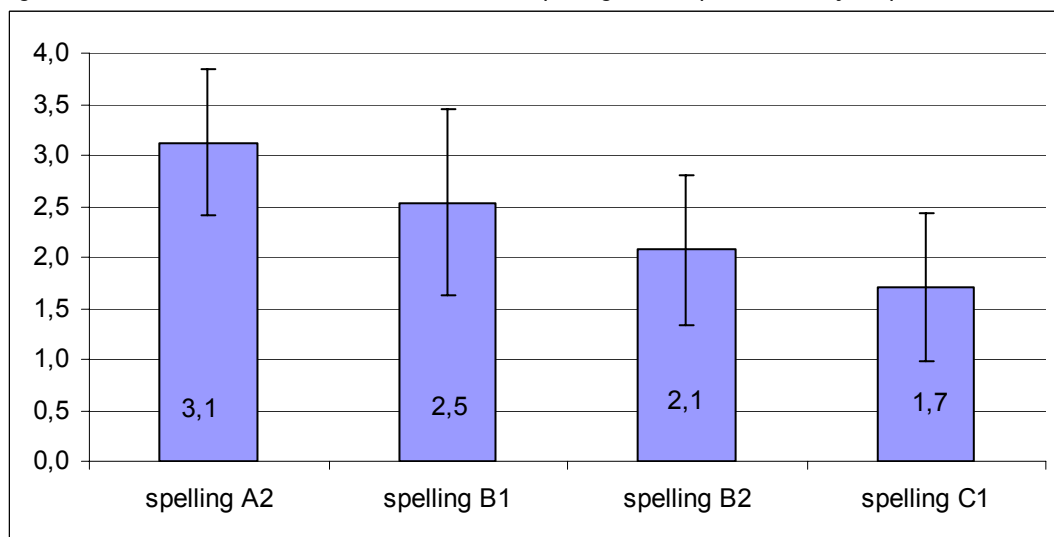
Figuur 3.4.6-4 Gemiddelden grammaticale correctheid Schrijven per niveau voor Programma I en Programma II

Spelling en interpunctie

In figuur 3.4.6-5 en tabel 3.4.6-4 worden de gemiddelde scores voor spelling en interpunctie op de 4 niveaus gepresenteerd.

Figuur 3.4.6-5 Gemiddelde en standaarddeviaties spelling en interpunctie Schrijven per niveau

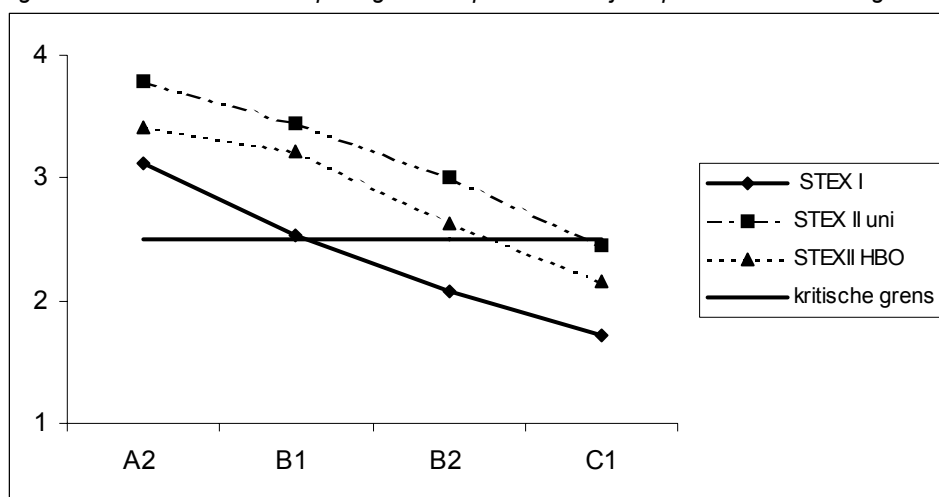
Tabel 3.4.6-4 Gemiddelde en standaarddeviaties spelling en interpunctie Schrijven per niveau

	A2	B1	B2	C1
Gemiddelde	3,1	2,5	2,1	1,7
Stand.dev.	0,72	0,92	0,73	0,73
N resp.	16	15	14	14

De eisen voor spelling en interpunctie Schrijven Programma I liggen op niveau A2/B1. De gemiddelde score van 2,5 voor B1 ligt precies op de kritische grenswaarde, terwijl A2 duidelijk vereist wordt.

In figuur 3.4.6-6 worden de waarden van Programma I vergeleken met de gevonden gemiddelden uit het behoefteonderzoek voor Programma II voor de respondenten van Universiteit en Hogeschool. De grafiek laat zien dat voor Programma I (A2/B1) de eisen ruim een niveau lager liggen dan voor Programma II (B2).

Figuur 3.4.6-6 Gemiddelden spelling en interpunctie Schrijven per niveau voor Programma I en Programma II

Conclusies en aanbevelingen Schrijven

Tabel 3.4.6-4 geeft een samenvattende overzicht van de eisen die respondenten voor Programma I stellen aan het niveau Nederlands voor instromers. Ter vergelijking zijn de aanbevelingen opgenomen die in het behoefteonderzoek Programma II werden gesteld als startkwalificatie voor universiteit en hogeschool (zie Kuijper e.a., augustus 2004).

Tabel 3.4.6-4 Samenvatting eisen aan de schrijfvaardigheid Programma I en II

	Eisen STEX I	Aanbeveling STEX I	Aanbeveling STEX II
Descriptoren	B1	B1	B1/B2
Grammaticale correctheid	B1	B1	B2
Spelling en interpunctie	A2/B1	B1	B2

3.4.7 Lezen

Voor de vaardigheid Lezen zijn in totaal 17 uitspraken voorgelegd aan de respondenten. Tabel 3.4.7-1 geeft een overzicht van de aantallen uitspraken en de verdeling over de subvaardigheden uit het Raamwerk NT2.

Tabel 3.4.7-1 Aantal aan respondenten voorgelegde uitspraken Lezen, verdeeld naar subvaardigheid en niveau

Descriptoren	A2	B1	B2	C1	totaal
Correspondentie lezen	1	2	1	1	5
Oriënterend lezen	2	1	1		4
Lezen om informatie op te doen	1	1	1	1	4
Instructies lezen	1	1	1	1	4
Totaal	5	5	4	3	17

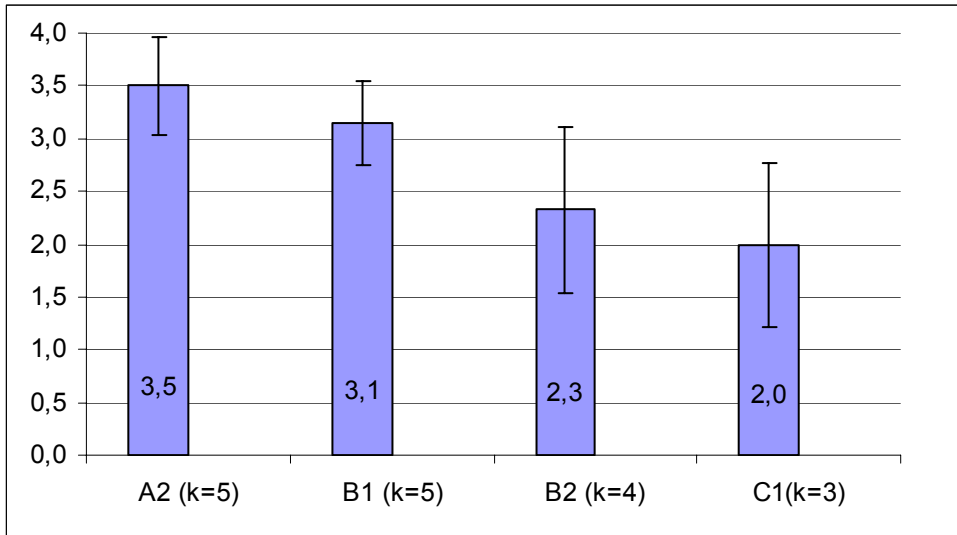
In bijlage 3.4.7 zijn voor elke afzonderlijke uitspraak de gemiddelden van de antwoorden van de respondenten weergegeven, na uitsluiting van de categorie niet van toepassing. In deze paragraaf worden de resultaten weergegeven.

Er wordt in deze paragraaf eerst een overzicht gegeven van de gemiddelde scores en standaarddeviaties van de respondenten op de uitspraken voor de verschillende niveaus. Vervolgens wordt een grafiek gepresenteerd waarin de scores voor Programma I worden vergeleken met de gemiddelden uit het behoefteonderzoek voor Programma II (Kuijper e.a., oktober 2004).

Mening over de descriptoren Lezen

Figuur 3.4.7-1 geeft de gemiddelde scores weer van de mening van de respondenten over de uitspraken. In tabel 3.4.7-2 staan de bijbehorende waarden van de scores.

Figuur 3.4.7-1 Gemiddelde en standaarddeviaties descriptoren Lezen Programma I per niveau

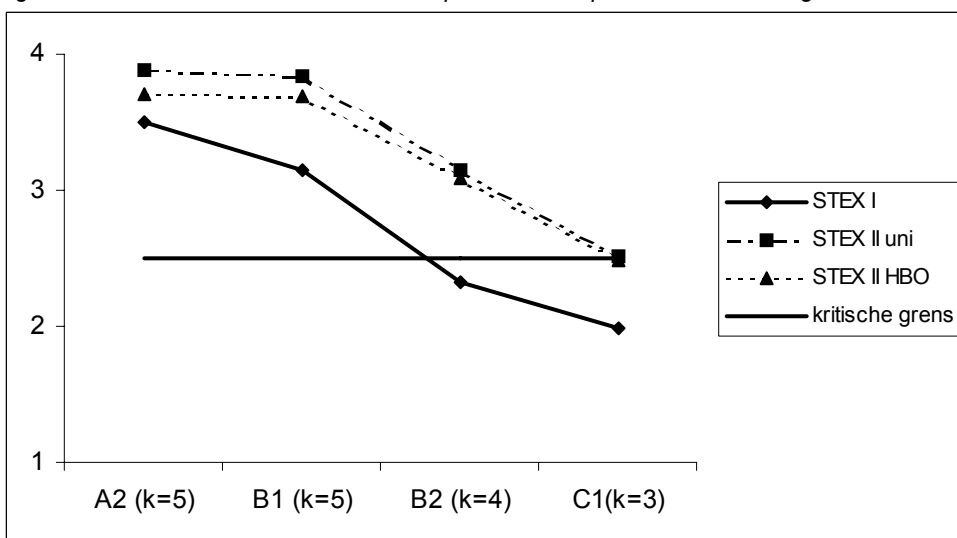
Tabel 3.4.7-2 Gemiddelde en standaarddeviaties descriptoren Lezen Programma I per niveau

	A2	B1	B2	C1
Gemiddelde	3,5	3,1	2,3	2,0
Stand.dev.	0,47	0,40	0,79	0,78
N resp.	17	17	17	16

De leesvaardigheid voor Programma I kan op grond van de natwoorden van de respondenten worden gelegd op niveau B1.

In figuur 3.4.7-2 worden de waarden van Programma I vergeleken met de gevonden gemiddelden uit het behoefteonderzoek voor Programma II voor de respondenten van universiteit en Hogeschool. De grafiek laat zien dat voor Programma I (B1) de eisen ongeveer een niveau lager liggen dan voor Programma II (B2).

Figuur 3.4.7-2 Gemiddelden van de descriptoren Lezen per niveau voor Programma I en Programma II

Conclusies en aanbevelingen Lezen

Tabel 3.4.7-3 geeft een samenvattend overzicht van de eisen die respondenten voor Programma I stellen aan het niveau Nederlands voor instromers. Ter vergelijking zijn de aanbevelingen opgenomen die in het behoefteonderzoek Programma II werden gesteld als startkwalificatie voor universiteit en hogeschool (zie Kuijper e.a., augustus 2004).

Tabel 3.4.7-3 Samenvatting eisen aan de leesvaardigheid Programma I en II

	Eisen STEX I	Aanbeveling STEX I	Aanbeveling STEX II
Descriptoren	B1	B1	B2

3.4.8 Luisteren

Voor de vaardigheid Luisteren zijn in totaal 18 uitspraken voorgelegd aan de respondenten. Tabel 3.4.8-1 geeft een overzicht van de aantallen uitspraken en de verdeling over de subvaardigheden uit het Raamwerk NT2.

Tabel 3.4.8-1 Aantal aan respondenten voorgelegde uitspraken Luisteren, verdeeld naar subvaardigheid en niveau

Descriptoren	A2	B1	B2	C1	totaal
Luisteren naar gesprekken moedertaalsprekers	1	1	1	1	4
Luisteren als lid van live publiek			1	1	2
Luisteren naar aankondigingen en instructies	2	2	1	1	6
Luisteren naar TV-, video en geluidsopnames	2	2	1	1	6
Totaal	5	5	4	4	18

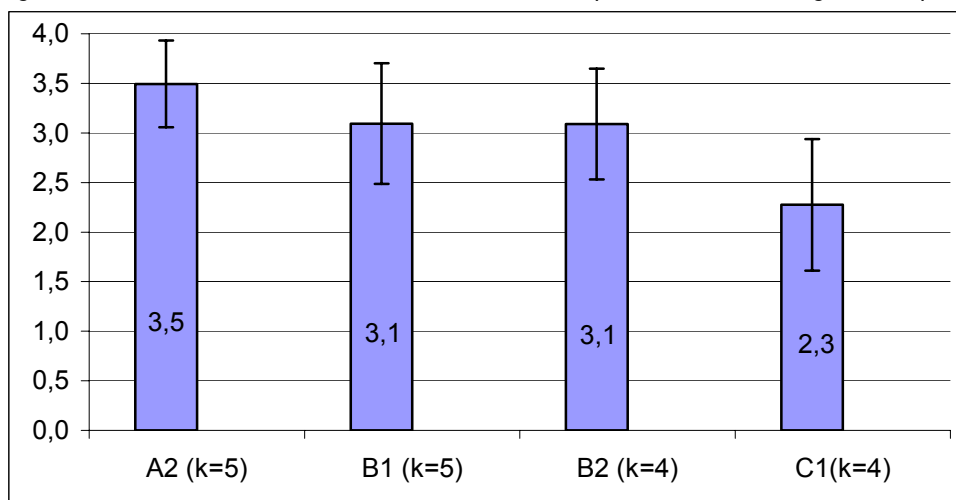
In bijlage 3.4.8 zijn voor elke afzonderlijke uitspraak de gemiddelden van de antwoorden van de respondenten weergegeven, na uitsluiting van de categorie niet van toepassing.

Er wordt in deze paragraaf eerst een overzicht gegeven van de gemiddelde scores en standaarddeviaties van de respondenten op de uitspraken voor de verschillende niveaus. Vervolgens wordt een grafiek gepresenteerd waarin de scores voor Programma I worden vergeleken met de gemiddelden uit het behoefteonderzoek voor Programma II (Kuijper e.a., oktober 2004).

Mening over de descriptoren Luisteren

Figuur 3.4.8-1 geeft de gemiddelde scores weer van de mening van de respondenten over de uitspraken. Tabel 3.4.8-2 geeft de waarden van de scores weer.

Figuur 3.4.8-2 Gemiddelde en standaarddeviaties descriptoren Luisteren Programma I per niveau

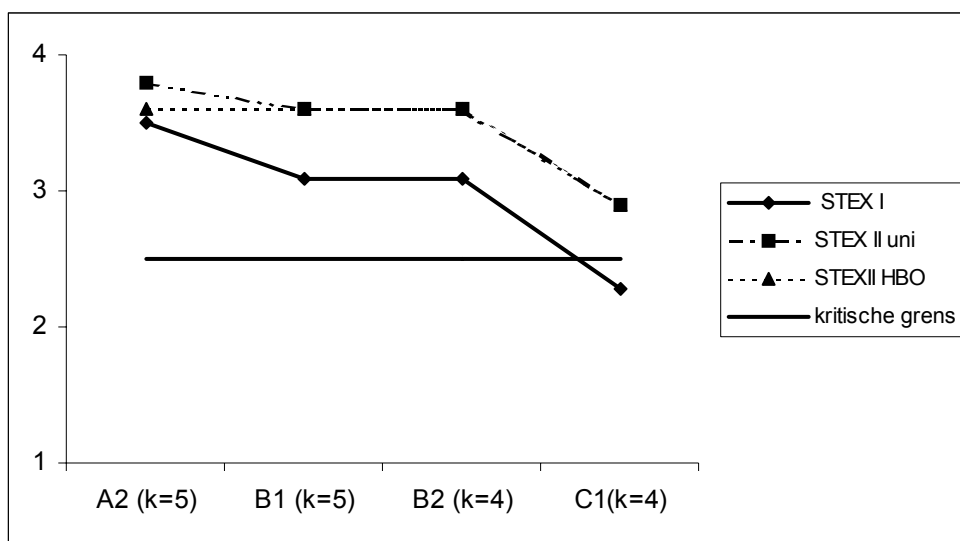
Tabel 3.4.8-2 Gemiddelde en standaarddeviaties descriptoren Luisteren Programma I per niveau

	A2	B1	B2	C1
Gemiddelde	3,5	3,1	3,1	2,3
Stand.dev.	0,44	0,61	0,56	0,66
N resp.	17	17	16	17

De luistervaardigheid voor Programma I kan op grond van de antwoorden van de respondenten worden gelegd op niveau B2. De eisen aan de luistervaardigheid liggen daarmee een niveau hoger dan de eisen die aan de overige vaardigheden worden gesteld.

In figuur 3.4.8-2 worden de waarden van Programma I vergeleken met de gevonden gemiddelden uit het behoefteonderzoek voor Programma II voor de respondenten van universiteit en Hogeschool. De grafiek laat zien dat voor Programma I (B2) de eisen ongeveer een niveau lager liggen dan voor Programma II (C1). Het is opvallend dat in beide programma's de eisen voor luistervaardigheid één niveau hoger liggen dan de eisen voor de overige vaardigheden.

Figuur 3.4.8-2 Gemiddelden van de descriptoren Luisteren per niveau voor Programma I en Programma II

Conclusies en aanbevelingen Luisteren

Tabel 3.4.8-7 geeft een samenvattend overzicht van de eisen die respondenten van universiteiten en HBO-instellingen stellen aan de luistervaardigheid van non-native instromers.

Tabel 3.4.8-7 Samenvatting eisen aan de luistervaardigheid

	Eisen STEX I	Aanbeveling STEX I	Aanbeveling STEX II
Descriptoren	B2	B2	C1

4 Samenvatting en conclusies

Het ministerie van OC&W heeft de Staatsexamencommissie verzocht 'de eindtermen voor opleiding I en II te evalueren en een voorstel te doen over een zodanige wijziging van de eindtermen dat recht wordt gedaan aan de geconstateerde niveauverschillen in de examens.' Daarnaast wordt gevraagd 'hierbij rekening te houden met de niveaus zoals die zijn neergelegd in het Raamwerk NT2⁴.' Dit betekent feitelijk dat OC&W verzoekt de programma's I en II van het Staatsexamen te relateren aan de niveaus zoals beschreven in het Raamwerk NT2. Het Raamwerk NT2 is een vertaling van het Common European Framework of Reference (CEF), dus met het hier beschreven onderzoek wordt via het Raamwerk NT2 een relatie gelegd met het CEF. Om tot een antwoord op deze vraag te komen zijn de volgende activiteiten uitgevoerd.

- Stap 1: Vaststelling (in Raamwerk-termen) van het taalcompetentieprofiel van doelgroep I en II
- Stap 2: Beoordelen van schrijf- en spreekproducten aan de hand van de kwalitatieve criteria van het corresponderende Raamwerk-niveau.
- Stap 3: Beoordelen van dezelfde producten als in stap 2, aan de hand van de beoordelingsmodellen van het staatsexamen.
- Stap 4: Voorstellen doen voor de cesuren van de verschillende onderdelen.

Stap 1-3 moeten leiden tot het vaststellen van de niveau-profielen voor de vier onderdelen Spreken, Schrijven, Lezen en Luisteren van beide programma's van het Staatsexamen. Daarnaast levert het onderzoek een voorstel voor een cesuur voor de productieve vaardigheden die recht doet aan de resultaten van de behoeftepeiling onder afnemers van de examenresultaten, te weten onderwijsinstellingen en bedrijfsleven.

Over de resultaten van het onderzoek in de stappen 1-3 wordt in 5 publicaties gerapporteerd. Het behoefteonderzoek en het cesuuronderzoek voor Programma II zijn al eerder afgerond. De resultaten hiervan zijn gepubliceerd in:

- Henk Kuijper, Aukje Bergsma, Timo Bechger (2004). Staatsexamen NT2. Het gewenste niveau. Deel 1 Behoeftpeiling Programma II. Citogroep, Arnhem, augustus 2004.
- Henk Kuijper, Aukje Bergsma, Timo Bechger (2004). Staatsexamen NT2. Het gewenste niveau. Deel 2 Cesuurindicatie Spreken en Schrijven Programma II. Citogroep, Arnhem, oktober 2004.
- Henk Kuijper, Aukje Bergsma, Timo Bechger (2004). Staatsexamen NT2. Het gewenste niveau. Deel 2B Cesuurindicatie Spreken en Schrijven Programma II. Aanvullend onderzoek. Citogroep, Arnhem, december 2004.

Over resultaten van het cesuuronderzoek Spreken en Schrijven Programma I zal in de zomer 2005 gerapporteerd worden. In dit rapport is verslag gedaan van het behoefteonderzoek bij de afnemers van Staatsexamen Programma I.

4.1 Samenstelling en afname van de vragenlijst

In de onderzoeksaanvraag werd erop gewezen dat bij de het vaststellen van de nieuwe examenprofielen en mogelijke niveauverschillen tussen Programma I en II rekening gehouden dient te worden met de niveaus zoals omschreven in het Raamwerk NT2.

Aan respondenten is daarom een vragenlijst voorgelegd waarin de beheersingsuitspraken van het Raamwerk NT2 voor de vijf vaardigheden Gesprekken Voeren, Spreken, Schrijven, Lezen en Luisteren voor de niveaus A2, B1, B2 en C1 zijn opgenomen. In totaal zijn 114 beheersingsuitspraken voorgelegd. Per vaardigheid zijn de uitspraken in willekeurige volgorde aangeboden, zodat de respondenten niet wisten uit welk niveau een uitspraak afkomstig was.

De vragenlijst is digitaal verspreid. Respondenten ontvingen een mail met daarin een instructie en een link naar de website van het Cito waar de vragenlijst ingevuld kon worden. De vragenlijst zelf wordt ook nog eens voorafgegaan door een uitgebreide instructie

4.2 Samenstelling respondentgroep

Voor de afname van de vragenlijst zijn actief respondenten benaderd. Men kon zich tevoren aanmelden als respondent, waarna men de vragenlijst digitaal kreeg toegestuurd. Het idee hierachter was om zo in ieder geval de juiste respondenten te vinden en om zeker te zijn van respons. Voor de werving van respondenten is gebruik

⁴ Kaatje Dalderop, Ellie Liemberg, Franke Teunisse (red.), Raamwerk NT2, BVE Raad, De Bilt, juni 2002

gemaakt van onze eigen contacten in het veld en van de contacten van de leden van de staatsexamencommissie. Ook hebben we zelf de ROC's benaderd. In totaal hebben 31 mensen zich aangemeld als respondent. Daarvan hebben we 17 vragenlijsten retour gekregen. Dat is een respons van 55%. De respons is, zeker in vergelijking met die bij de behoeftepeiling van afnemers van Staatsexamen Programma II, erg teleurstellend.

4.3 Consistentie van de antwoordpatronen

De uitspraken die in de vragenlijst zijn opgenomen zijn afkomstig uit het Raamwerk NT2 en de checklists behorende bij het portfolio NT2. Dit zijn vertalingen van de Illustrative Scales voor communicatieve taalvaardigheden uit paragraaf 4.4 van het Common European Framework of Reference for Languages (Council of Europe, 2001). Voor Spreken en Gesprekken Voeren zijn verder de Raamwerkbeschrijvingen voor grammatica, vloeiendheid en uitspraak en intonatie opgenomen, voor Schrijven de beschrijvingen voor grammatica en spelling en interpunctie. Dit zijn vertalingen van de desbetreffende schalen voor linguïstische competenties uit paragraaf 5.2.1 van het Common European Framework.

Deze CEF-schalen zijn empirisch geschaald, dat wil zeggen dat uitspraken op hogere niveaus als moeilijker zijn te beschouwen dan uitspraken op lagere niveaus.

De antwoordpatronen van de respondenten in dit behoefteonderzoek voor Programma I bleken evenals bij het onderzoek voor Programma II op een zeer consistente manier de schaling van de CEF-schalen weer te geven. Dit ondanks het zeer geringe aantal respondenten. Deze consistentie gold zowel de weerspiegeling van de CEF-niveaus van de uitspraken als de constante afstand tussen het gewenste niveau voor Programma I en dat voor Programma II. Dit is een zeer sterke aanwijzing dat de vertalingen in het Raamwerk NT2 en de checklists van het portfolio NT2 een betrouwbare Nederlandse versie van het CEF zijn. Daarnaast blijkt dat – terwijl de uitspraken in willekeurige volgorde zijn aangeboden – ook respondenten die niet als deskundigen op het gebied van het CEF beschouwd kunnen worden, de niveaoverschillen van de uitspraken als zodanig percipiëren.

4.4 Het niveauprofiel van Staatsexamen Programma I

Het huidige Staatsexamen Programma I is evenals dat van Staatsexamen Programma II tijdens de totstandkoming ervan gepositioneerd op NT2-niveau 3. Dit niveau is globaal te vergelijken met niveau B1 van het CEF. In de loop van de jaren sinds het ontstaan van het Staatsexamen NT2 is men meer en meer gaan spreken van een positionering van Programma I op 3+ en Programma II op niveau 4-, hoewel hier geen systematisch psychometrisch onderzoek of behoeftepeiling aan ten grondslag hebben gelegen. Het onderhavige onderzoek dient dan ook gezien te worden als een bijdrage tot de herijking van deze niveaus na ruim tien jaar ervaring met het Staatsexamen NT2.

Tabel 4.4-1 geeft het totaaloverzicht van het profiel van de Staatsexamen Programma I zoals dat door respondenten van beroeps- en vakopleidingen aan ROC's en van bedrijven wordt gewenst.

Tabel 4.4-1 Door respondenten gewenst niveauprofiel van het Staatsexamen NT2 Programma I en II

	Aantal uitspraken A2-C1	Programma I	Programma II	Aanbeveling Programma I
Spreken				
Descriptoren	9	B1	B2	B1
Grammaticale correctheid	4	B1	B2	B1
Vloeiendheid	4	B1	B2	B1
Uitspraak en intonatie	4	B1	B1	B1
Totaal: alle uitspraken	21	B1	B2	B1
Gesprekken voeren				
Descriptoren	20	B1	B2	B1
Grammaticale correctheid	4	B1	B2	B1
Vloeiendheid	4	B1	B2	B1
Uitspraak en intonatie	4	B1	B1	B1
Totaal: alle uitspraken	32	B1	B2	B1
Schrijven				
Descriptoren	18	B1	B1/B2	B1
Grammaticale correctheid	4	B1	B2	B1
Spelling en interpunctie	4	B1	B2	B1
Totaal	26	B1	B1/B2	B1
Lezen				
Descriptoren	17	B1	B2	B1
Luisteren				
Descriptoren	18	B2	C1	B2

Het niveauprofiel dat door de respondenten gewenst wordt voor Programma I is:

Spreken/Gesprekken Voeren	B1
Schrijven	B1
Lezen	B1
Luisteren	B2

Deze indicaties voor Programma I zijn duidelijk en consistent. De positie van Luisteren is opvallend. Evenals voor Programma II liggen de eisen voor luistervaardigheid een niveau hoger dan die voor de andere vaardigheden. Ook bij Programma I lijkt de vraag gerechtvaardigd of hiermee niet een te hoge eis aan de startkwalificatie wordt gesteld.

Tot slot dient erop gewezen te worden dat de resultaten gezien de kleine groep respondenten gerelativeerd dient te worden. De vraag kan gesteld worden of de respondentgroep als representatief kan worden gezien. De grote consistentie in de antwoordpatronen zowel ten aanzien van de CEF-niveaus als van de constante afstand van de eisen voor Programma II maken het echter aannemelijk dat deze resultaten bij de definitieve besluitvorming over het niveau van Programma I een rol kunnen spelen.

4.5 Het vereiste niveauprofiel in het licht van een startkwalificatie

De uitgevoerde behoeftepeiling heeft over het algemeen geleid tot een resultaat dat overeenkomt met de vaak impliciete meningen over het benodigde startniveau voor opleidingen op het niveau van beroeps- en vakopleidingen aan ROC's en van bedrijven. Een probleem wordt veroorzaakt door het hoge niveau voor Luisteren. Het is de vraag of een B2-niveau als startkwalificatie niet een veel te hoge drempel opwerpt voor anderstalige studenten.

De resultaten van dit onderzoek geven aan welk niveauprofiel door afnemers van Staatsexamen I gewenst wordt voor beginnende studenten. Of het zonder verdere discussie ook het definitieve profiel zou moeten zijn, is echter vooralsnog de vraag. Een nadere besluitvorming op basis van de gegevens van dit onderzoek lijkt aan te bevelen.

Een ander punt van overweging is de vraag of met de vaststelling van het niveauprofiel voor de diverse vaardigheden ook de inhoud van het examen is omschreven. Naar onze mening is dat niet het geval. Wanneer men de descriptor en de uitspraken over de linguïstisch aspecten nader in ogenschouw neemt, zal duidelijk zijn dat deze omschrijvingen, willen ze kunnen functioneren als een examenspecificatie nadere uitwerking behoeven. De descriptor en de door de respondenten gewenste niveaus kunnen daarvoor een basis vormen.

Literatuur

Council of Europe. Common European Framework of reference for languages: Learning, Teaching, Assessment. 2001. Cambridge University Press

Kaatje Dalderop, Ellie Liemberg, Franke Teunisse (red.). Raamwerk NT2, BVE Raad, De Bilt, juni 2002

Henk Kuijper, Aukje Bergsma, Timo Bechger (2004). Staatsexamen NT2. Het gewenste niveau.

Deel 1 Behoefteteiling Programma II. Citogroep Arnhem, augustus 2004.

Henk Kuijper, Aukje Bergsma, Timo Bechger (2004). Staatsexamen NT2. Het gewenste niveau.

Deel 2 Cesuurindicatie Spreken en Schrijven Programma II. Citogroep, Arnhem, oktober 2004.

Henk Kuijper, Aukje Bergsma, Timo Bechger (2004). Staatsexamen NT2. Het gewenste niveau.

Deel 2B Cesuurindicatie Spreken en Schrijven Programma II. Aanvullend onderzoek. Citogroep, Arnhem, december 2004.

Bijlage 3.2 Voorbeeld uit de digitale vragenlijst.

Voorbeeld descriptoren Spreken

The screenshot shows a web browser window with the address <http://www.citogroep.nl/nt2/>. The page content is a table of descriptors for speaking skills, organized into two rows. Each row includes a descriptor ID, a level number, a detailed description of the skill, and a score column with five radio buttons.

			Score				
			1	2	3	4	5
25105	1	<p>Kan iets uitgebreid beschrijven of een lang verhaal vertellen.</p> <p><i>uitleg:</i> <i>Kan onderwerpen met elkaar verbinden, bepaalde punten uitwerken en het geheel met een passende conclusie afronden.</i> <i>Maakt goed gebruik van intonatie en klemtoon om nuances in betekenis over te brengen.</i></p> <p>voorbeelden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kan verslag doen van het mislukken van een project en van de oorzaken die daaraan ten grondslag liggen. • Kan in een evaluatiegesprek sterke en zwakke punten in het eigen leerproces beschrijven. • Kan als getuige voor een rechtbank zijn/haar ervaringen of waarnemingen beschrijven. 	☐	☐	☐	☐	☐
25206	2	<p>Kan een duidelijk en goed opgebouwde presentatie houden over complexe onderwerpen.</p> <p><i>uitleg:</i> <i>Licht verschillende standpunten toe, draagt argumenten aan, geeft voorbeelden. Reageert spontaan en zonder moeite op vragen uit het publiek.</i> <i>Kan door middel van intonatie ook ironie en fijnere betekenisnuances uitdrukken.</i></p> <p>voorbeelden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kan een presentatie houden waarin verschillende opties om een probleem op te lossen en de consequenties van de diverse opties worden belicht. • Kan een presentatie geven over een voorgenomen of uitgevoerd scriptieonderzoek: kan een plan toelichten en over bevindingen of 	☐	☐	☐	☐	☐

The browser's taskbar at the bottom shows several open applications: Start, Internet Explorer, Verzonden items..., Microsoft Excel, Rapport deel 1..., Rekenmachine, onderzoek eindt..., Behoeftonde..., and system icons for NL, N, and the time 15:21.

Bijlage 3.4.4

Gemiddelde beoordeling noodzakelijkheid descriptoren en linguïstische aspecten Spreken

Verklaring cijfers:

Gemiddelde waarde 1: Is zeker nog niet vereist als startkwalificatie

Gemiddelde waarde 2: Hoeft men niet per se te kunnen als startkwalificatie

Gemiddelde waarde 3: Moet men in de meeste gevallen wel kunnen als startkwalificatie

Gemiddelde waarde 4: Moet men in ieder geval -zonder probleem - kunnen als startkwalificatie

Toelichting:

Is het gemiddelde hoger dan 3,5 dan kan men veronderstellen dat deze vaardigheid zeker vereist is als startkwalificatie.

Ligt het gemiddelde tussen de 2,5 en 3,5 dan kan men veronderstellen dat deze vaardigheid meestal vereist is als startkwalificatie.

Ligt het gemiddelde tussen de 1,5 en 2,5 dan kan men veronderstellen dat deze vaardigheid niet per se vereist is als startkwalificatie.

Is het gemiddelde lager dan 1,5 dan kan men veronderstellen dat deze vaardigheid zeker niet vereist is als startkwalificatie.

Het gaat hier om gemiddelden. Vanzelfsprekend lopen de meningen van respondenten uiteen. Daarom is ook de standaarddeviatie opgenomen in de tabellen. Hoe kleiner de standaarddeviatie des te meer de respondenten het eens zijn. Als vuistregel kan gezegd worden dat 66% van de respondenten een antwoord geeft dat ligt tussen één standaarddeviatie boven en onder het gemiddelde,

Spreken Descriptoren A2

Code	vnr	vrl	Handeling / uitleg		
22105	1	s7	Kan informatie geven over zichzelf en anderen. <i>Kan in een serie korte zinnen achter elkaar iets vertellen over zijn/haar opleiding, werk, familie. Kan uitleggen wat zijn/haar plannen en uw interesses of hobby's zijn.</i>	Gem.	3,3
				SD	0,92
				N	17
22205	2	s3	Kan op een eenvoudige manier gebeurtenissen en ervaringen beschrijven. <i>Kan dingen beschrijven die in het verleden gebeurd zijn: gisteren, vorig jaar, vroeger.</i>	Gem.	3,2
				SD	0,66
				N	17
22306	3	s5	Kan een eenvoudig, kort, vooraf ingeoeffend praatje houden voor een groep. <i>Gebruikt korte zinnen. Als men vastloopt in een zin, begint men opnieuw. Spreekt met een accent, maar is goed te volgen. Als men een vraag uit het publiek niet goed begrijpt vraagt men om herhaling. Ook kan men hulp vragen bij het formuleren van het antwoord op een vraag.</i>	Gem.	2,7
				SD	0,95
				N	17
Totaal Descriptoren Spreken A2				Gem.	2,9
				SD	0,54
				N	17

Descriptoren Spreken B1

Code	vnr	vrl	Handeling / uitleg		
2310 5	4	S4	<p>Kan een verhaal vertellen en een ervaring beschrijven.</p> <p><i>Kan vrij vlot een beschrijving geven van iets op eigen vakterrein of interessegebied. Kan gedetailleerd verslag doen van een gebeurtenis, en eigen gevoelens en reacties beschrijven. Men praat eenvoudig, door punten achter elkaar op te sommen.</i></p>	Gem.	2,9
				SD	0,70
				N	17
23206	5	S8	<p>Kan een eenvoudige presentatie, spreekbeurt of toespraak houden.</p> <p><i>Kan een praatje voorbereiden. Uitspraak en intonatie klinken buitenlands, maar men is goed te begrijpen. De hoofdpunten van het verhaal legt men redelijk nauwkeurig uit.</i></p>	Gem.	2,8
				SD	0,75
				N	17
Totaal Descriptoren Spreken B1				Gem.	2,8
				SD	0,58
				N	17

Descriptoren Spreken B2

Code	vnr	vrl	Handeling / uitleg		
24105	6	S6	<p>Kan een verhaal systematisch opbouwen en belangrijke punten en relevante details goed naar voren brengen.</p> <p><i>Kan vlot doorpraten, zonder veel pauzes. De grammaticale fouten die men maakt zijn niet storend voor het begrip. Als men merkt dat men fouten maakt, verbetert men zichzelf.</i></p>	Gem.	2,1
				SD	0,80
				N	15
24206	7	S9	<p>Kan een duidelijk en gedetailleerd betoog houden over onderwerpen uit de eigen interessesfeer of werkgebied.</p> <p><i>Men spreekt vlot en spontaan. Men aarzelt af en toe als men zoekt naar een grammaticale structuur of een uitdrukking. De uitspraak is duidelijk en natuurlijk. Men reageert vlot op vragen uit het publiek.</i></p>	Gem.	1,8
				SD	0,75
				N	17
Totaal Spreken B2				Gem.	1,9
				SD	0,72
				N	17

Descriptoren Spreken C1

Code	vnr	vrl	Handeling / uitleg		
25105	8	S1	<p>Kan iets uitgebreid beschrijven of een lang verhaal vertellen.</p> <p><i>Kan onderwerpen met elkaar verbinden, bepaalde punten uitwerken en het geheel met een passende conclusie afronden.</i></p> <p><i>Maakt goed gebruik van intonatie en klemtoon om nuances in betekenis over te brengen.</i></p>	Gem.	1,9
				SD	0,83
				N	17
25206	9	S2	<p>Kan een duidelijk en goed opgebouwde presentatie houden over complexe onderwerpen.</p> <p><i>Licht verschillende standpunten toe, draagt argumenten aan, geeft voorbeelden. Reageert spontaan en zonder moeite op vragen uit het publiek.</i></p> <p><i>Kan door middel van intonatie ook ironie en fijnere betekenisnuances uitdrukken.</i></p>	Gem.	1,4
				SD	0,62
				N	17
Totaal Spreken C1				Gem.	1,7
				SD	0,66
				N	17

Grammaticale correctheid Spreken

Code	Niveau	vrl	Handeling / uitleg		
22819	A2	S10	<p>Maakt correct gebruik van eenvoudige constructies, maar uitingen bevatten nog systematisch elementaire fouten.</p>	Gem.	3,3
				SD	0,60
				N	16
23819	B1	S11	<p>Maakt redelijk accuraat gebruik van frequente 'routines' en patronen die horen bij over het algemeen voorspelbare situaties.</p>	Gem.	3,0
				SD	0,70
				N	16
24819	B2	S12	<p>Vertoont een vrij uitgebreide beheersing van de grammatica en maakt gebruik van complexe zinsvormen. Er zijn geen fouten die de begrijpelijkheid in de weg staan. De meeste fouten worden door de spreker zelf hersteld.</p>	Gem.	2,1
				SD	0,68
				N	16
25819	C1	S13	<p>Het gebruik van de grammatica is voortdurend accuraat. Fouten zijn zeldzaam, moeilijk te ontdekken en over het algemeen worden ze, wanneer ze wel voorkomen, direct gecorrigeerd.</p>	Gem.	1,7
				SD	0,70
				N	16

Vloeiendheid Spreken

Code	Niveau	vrl	Handeling / uitleg		
22820	A2	S14	De spreker produceert overwegend zeer korte uitingen, met veel pauzes, valse starts en herformuleringen.	Gem.	3,4
				SD	0,94
				N	14
23820	B1	S15	De spreker is goed te volgen, alhoewel pauzes voor grammaticale en lexicale planning en herstel van fouten, vooral in langere stukken vrij geproduceerde tekst, veel voorkomen.	Gem.	2,9
				SD	0,97
				N	17
24820	B2	S16	De spreker produceert stukken tekst worden in een vrij vast tempo, alhoewel de spreker soms aarzelt wanneer hij/zij zoekt naar patronen en uitdrukkingen. Er zijn nog maar weinig opvallend lange pauzes.	Gem.	2,4
				SD	0,87
				N	17
25820	C1	S17	De spreker drukt zich vloeiend en spontaan uit. Alleen een conceptueel moeilijk onderwerp kan een natuurlijke, vloeiende woordenstroom in de weg staan.	Gem.	1,7
				SD	0,70
				N	16

Uitspraak en intonatie Spreken

Code	Niveau	vrl	Handeling / uitleg		
22821	A2	S18	De uitspraak is duidelijk genoeg om de spreker te kunnen volgen, ondanks een hoorbaar accent. Luisteraars zullen af en toe om herhaling moeten vragen.	Gem.	3,4
				SD	0,73
				N	16
23821	B1	S19	De uitspraak is duidelijk verstaanbaar, zelfs met een accent en af en toe een verkeerd uitgesproken woord.	Gem.	3,1
				SD	0,68
				N	17
24821	B2	S20	Duidelijke, natuurlijke uitspraak en intonatie.	Gem.	2,3
				SD	0,85
				N	17
25821	C1	S21	De intonatie is gevarieerd en klemtoon wordt correct gebruikt om betekenisverschillen uit te drukken.	Gem.	2,0
				SD	0,82
				N	16

Bijlage 3.4.5

Gemiddelde beoordeling noodzakelijkheid descriptoren en linguïstische aspecten Gesprekken Voeren

Verklaring cijfers:

Gemiddelde waarde 1: Is zeker nog niet vereist als startkwalificatie

Gemiddelde waarde 2: Hoeft men niet per se te kunnen als startkwalificatie

Gemiddelde waarde 3: Moet men in de meeste gevallen wel kunnen als startkwalificatie

Gemiddelde waarde 4: Moet men in ieder geval -zonder probleem - kunnen als startkwalificatie

Toelichting:

Is het gemiddelde hoger dan 3,5 dan kan men veronderstellen dat deze vaardigheid zeker vereist is als startkwalificatie

Ligt het gemiddelde tussen de 2,5 en 3,5 dan kan men veronderstellen dat deze vaardigheid meestal vereist is als startkwalificatie

Ligt het gemiddelde tussen de 1,5 en 2,5 dan kan men veronderstellen dat deze vaardigheid niet per se vereist is als startkwalificatie

Is het gemiddelde lager dan 1,5 dan kan men veronderstellen dat deze vaardigheid zeker niet vereist is als startkwalificatie

Het gaat hier om gemiddelden. Vanzelfsprekend lopen de meningen van respondenten uiteen. Daarom is ook de standaarddeviatie opgenomen in de tabellen. Hoe kleiner de standaarddeviatie des te meer de respondenten het eens zijn. Als vuistregel kan gezegd worden dat 66% van de respondenten een antwoord geeft dat ligt tussen één standaarddeviatie boven en onder het gemiddelde.

Gesprekken Voeren Descriptoren A2

Code	vnr	vrl	Handeling / uitleg		
32107	1	gv16	<p>Kan op een eenvoudige manier sociale contacten leggen en onderhouden.</p> <p><i>Kan standaardzinnen gebruiken om iemand te bedanken, uit te nodigen, te vragen hoe het met iemand gaat. Kan een gesprekje voeren met iemand die daar moeite voor doet, maar is nog niet in staat om zelfstandig een gesprek gaande te houden.</i></p>	Gem.	3,5
				SD	0,51
				N	17
32208	2	Gv12	<p>Kan in een groepsbijeenkomst zijn mening geven, als die gevraagd wordt.</p> <p><i>Het gaat over vertrouwde onderwerpen. Als iemand de vraag niet meteen begrijpt, kan hij vragen om herhaling. Men antwoordt in korte, eenvoudige zinnen.</i></p>	Gem.	2,7
				SD	0,60
				N	17
32309	3	Gv14	<p>Kan in winkels en bij instanties zeggen en vragen wat hij nodig heeft.</p> <p><i>Het gaat om het vragen en geven van informatie in korte, eenvoudige zinnen. Men praat met veel pauzes in de zinnen. Als men er niet uitkomt, begint men een zin opnieuw.</i></p>	Gem.	3,5
				SD	0,51
				N	17
32409	4	Gv19	<p>Kan korte gesprekken voeren om dingen te regelen.</p> <p><i>Het gaat over eenvoudige onderwerpen en dingen die men vaak doet. De gesprekspartner spreekt langzaam en duidelijk.</i></p>	Gem.	3,5
				SD	0,51
				N	17
32510	5	Gv3	<p>Kan korte gesprekken voeren over alledaagse zaken.</p> <p><i>Kan in eenvoudige, korte zinnen informatie uitwisselen. De gesprekspartner gaat na of hij begrepen wordt en helpt met het formuleren van wat iemand wil zeggen.</i></p>	Gem.	3,7
				SD	0,47
				N	17
32610	6	gv11	<p>Kan eenvoudige telefoongesprekken voeren.</p> <p><i>Kan een persoon of instantie opbellen, zeggen wie men is en wie men wil spreken. Kan zo nodig een bericht achterlaten (of inspreken op een antwoordapparaat) en/of zeggen dat men terug zal bellen.</i> <i>Weet wat men moet zeggen als men een verkeerd telefoonnummer heeft gekozen.</i></p>	Gem.	3,8
				SD	0,44
				N	17
Totaal Descriptoren Gesprekken Voeren A2				Gem.	3,5
				SD	0,34
				N	17

Descriptoren Gesprekken Voeren B1

Code	vnr	vrl	Handeling / uitleg		
33107	7	Gv20	<p>Kan spontaan meedoen aan alledaagse informele gesprekken.</p> <p><i>Het gaat hier om het onderhouden van sociaal contact. Kan gevoelens uitdrukken en reageren op gevoelens van anderen. Begrijpt wat mensen tegen hem zeggen. Moet soms om herhaling van een woord of uitdrukking vragen. Kan goed meepraten, maar is soms moeilijk te begrijpen als men probeert iets ingewikkelds duidelijk te maken.</i></p>	Gem.	2,8
				SD	0,83
				N	16
33208	8	Gv1	<p>Kan in beperkte mate deelnemen aan bijeenkomsten over praktische problemen in dagelijkse leef- of werkomgeving.</p> <p><i>Het gaat om bijeenkomsten waarin duidelijk gesproken wordt in standaardtaal. Het uitwisselen van informatie en het bespreken van praktische zaken staat voorop. Kan iets uitleggen of een voorbeeld geven. Kan klachten en kritiek uiten en daarop reageren. Actief meedoen aan het gesprek is nog moeilijk.</i></p>	Gem.	2,9
				SD	0,78
				N	17
33309	9	Gv6	<p>Kan eenvoudige gesprekken voeren om zaken te regelen.</p> <p><i>De gesprekspartners spreken duidelijk. Kan om uitleg vragen als moeilijke woorden of uitdrukkingen gebruikt worden. Kan zeggen waarom iets een probleem is. Kan een mening geven of iets uitleggen. Kan op een beleefde manier zeggen het ergens mee eens of oneens te zijn.</i></p>	Gem.	3,2
				SD	0,56
				N	17
33410	10	Gv9	<p>Kan eenvoudige gesprekken voeren om informatie uit te wisselen.</p> <p><i>Vraagt en geeft feitelijke informatie. Kan gedetailleerde informatie vragen. Kan in een gesprek zelf over een nieuw onderwerp beginnen. Weet wanneer je iemand met "u" of met "jij" moet aanspreken. Weet wanneer Nederlanders iets onbeleefd vinden.</i></p>	Gem.	3,3
				SD	0,69
				N	17
33507	11	Gv10	<p>Kan routinematige telefoongesprekken voeren.</p> <p><i>Het gaat om telefoongesprekken over vertrouwde onderwerpen of over zaken waar iemand bijvoorbeeld in zijn werk veel mee te maken heeft.</i></p>	Gem.	3,4
				SD	0,51
				N	14
Totaal Descriptoren Gesprekken Voeren B1				Gem.	3,1
				SD	0,51
				N	17

Descriptoren Gesprekken Voeren B2

Code	vnr	vrl	Handeling / uitleg		
34107	12	Gv4	<p>Kan vlot en met gemak deelnemen aan informele gesprekken.</p> <p>Reageert vloeiend en spontaan op wat anderen zeggen. Kan een gesprek voeren zonder dat hij of de gesprekspartners zich voor wat betreft de taal extra moeten inspannen. Kan gevoelens op een genuanceerde manier duidelijk maken. Kan aangeven wat bepaalde ervaringen of gebeurtenissen voor iemand persoonlijk betekenen.</p>	Gem.	2,3
				SD	0,86
				N	17
34208	13	Gv7	<p>Kan actief deelnemen aan bijeenkomsten over allerlei zaken.</p> <p><i>Kan een probleem helder uiteenzetten, een standpunt verwoorden, voor- en nadelen bespreken, een compromisvoorstel doen en oorzaken, gevolgen en denkbeeldige situaties bespreken.</i></p> <p><i>Kan ook moeilijke zaken beleefd uitleggen.</i></p>	Gem.	1,9
				SD	0,57
				N	16
34309	14	Gv13	<p>Kan problemen bespreken en onderhandelen over oplossingen.</p> <p><i>Het gaat hier om lastige gesprekken. Mensen zover zien te krijgen dat ze iets voor je doen of geld (terug)betalen. Hier is de manier waarop iemand iets zegt, heel belangrijk.</i></p>	Gem.	2,3
				SD	0,68
				N	16
34410	15	Gv8	<p>Kan langere gesprekken voeren over algemene onderwerpen en over onderwerpen die niet per se met beroep of vakterrein te maken hebben.</p> <p><i>Het gaat om gesprekken waarin uitgebreide en gedetailleerde informatie wordt uitgewisseld. Spreekt vlot, uitspraak klinkt natuurlijk. Af en toe aarzeling om een woord of uitdrukking te zoeken. Maakt geen grammaticale fouten meer die onbegrip veroorzaken. Kan fouten zelf herstellen.</i></p>	Gem.	2,1
				SD	0,83
				N	17
34507	16	Gv5	<p>Kan alle normaal voorkomende telefoongesprekken voeren.</p> <p><i>Het gaat om gesprekken waarin iemand allerlei zaken in werk of dagelijks leven mee te maken heeft, per telefoon regelt.</i></p> <p><i>Kan duidelijk maken waarvoor hij belt, een onderwerp of probleem bespreken, informatie geven en vragen en het gesprek op een prettige manier afronden.</i></p>	Gem.	3,1
				SD	0,80
				N	15
Totaal Descriptoren Gesprekken Voeren B2				Gem.	22
				SD	0,66
				N	17

Descriptoren Gesprekken Voeren C1

Code	vnr	vrl	Handeling / uitleg		
35107	17	Gv2	<p>Kan in sociale situaties een actieve bijdrage leveren aan de gesprekken.</p> <p><i>Kan gesprekken, ook over abstracte of ingewikkelde onderwerpen, met gemak volgen en eraan meedoen. Kan dat ook in emotionele gesprekken of als er toespelingen of grappen gemaakt worden. Kan dat ook wanneer men niet altijd standaardtaal spreekt.</i></p>	Gem.	2,5
				SD	0,63
				N	16
35208	18	Gv17	<p>Kan een actieve bijdrage leveren aan vergaderingen en onderhandelingsgesprekken.</p> <p><i>Kan met gemak aan discussies meedoen, ook als het gaat over ingewikkelde en minder bekende onderwerpen. Kan een formeel standpunt verdedigen. Kan vloeiend, spontaan en op een gepaste manier reageren op vragen en commentaar. Kan complexe tegenargumentaties beantwoorden.</i></p>	Gem.	1,9
				SD	0,74
				N	15
35310	19	Gv18	<p>Kan allerlei soorten gesprekken met gemak voeren, ook als het gaat over ingewikkelde onderwerpen en over onderwerpen buiten interessegebied of vakterrein.</p> <p><i>Spreekt vloeiend en spontaan. Kent zoveel woorden en uitdrukkingen dat hij met gemak iets kan omschrijven. Maakt nog wel eens een fout maar dat valt de anderen meestal niet op.</i></p>	Gem.	1,7
				SD	0,70
				N	16
35407	20	Gv15	<p>Kan telefoongesprekken voeren in minder voorspelbare omstandigheden.</p> <p><i>Het gaat om gesprekken waarin men iemand van iets moet overtuigen. Of men moet iemand die ergens heel boos over is, kalmeren. Het vinden van de goede toon is hierbij heel belangrijk.</i></p>	Gem.	2,3
				SD	0,59
				N	15
Totaal Descriptoren Gesprekken Voeren C1				Gem.	2,0
				SD	0,61
				N	17

Grammaticale correctheid Gesprekken Voeren

Code	Niveau	vrl	Handeling / uitleg		
32819	A2	Gv21	Maakt correct gebruik van eenvoudige constructies, bevat echter ook systematisch elementaire fouten.	Gem.	3,2
				SD	0,95
				N	17
33819	B1	Gv22	Maakt redelijk accuraat gebruik van frequente routines en patronen die horen bij voorspelbare situaties.	Gem.	3,1
				SD	0,66
				N	17
34819	B2	Gv23	Gebruikt de grammatica redelijk correct. Eventuele kleine afwijkingen doen geen afbreuk aan de begripelijkheid en worden vaak hersteld. Enige complexe zinsvormen komen voor.	Gem.	2,4
				SD	0,51
				N	16
34819	C1	Gv24	Gebruikt de grammatica redelijk correct. Eventuele kleine afwijkingen doen geen afbreuk aan de begripelijkheid en worden vaak hersteld. Enige complexe zinsvormen komen voor.	Gem.	1,9
				SD	0,77
				N	16

Vloeiendheid Gesprekken Voeren

Code	Niveau	vrl	Handeling / uitleg		
32820	A2	gv25	De spreker produceert zeer korte uitingen, met veel voorkomende pauzes, valse starts en het herformuleren van uitingen.	Gem.	3,4
				SD	0,65
				N	14
33820	B1	Gv26	De spreker is goed te volgen, alhoewel pauzes voor grammaticale en lexicale planning en herstel van fouten, vooral in langere stukken vrij geproduceerde tekst, veel voorkomen.	Gem.	2,8
				SD	0,81
				N	17
34820	B2	Gv27	Het tempo is over het algemeen en voor langere gedeelten vrij vast, alhoewel ook aarzelingen voorkomen waar de spreker zoekt naar patronen en uitdrukkingen. Er zijn nog maar weinig opvallend lange pauzes.	Gem.	2,4
				SD	0,73
				N	16
35820	C1	Gv28	De uitdrukkingswijze is vloeiend en spontaan. Het gesprek verloopt zonder zichtbare inspanning.. Alleen een conceptueel moeilijk onderwerp kan een natuurlijke, vloeiende woordenstroom in de weg staan.	Gem.	1,8
				SD	0,68
				N	16

Uitspraak en intonatie Gesprekken Voeren

Code	Niveau	vrl	Handeling / uitleg		
32821	A2	Gv29	De uitspraak is duidelijk genoeg om verstaanbaar te zijn, ondanks een hoorbaar accent. Gesprekspartners vragen af en toe om herhaling.	Gem.	3,4
				SD	0,70
				N	17
33821	B1	Gv30	De uitspraak is duidelijk verstaanbaar, alhoewel gekleurd door een accent en af en toe een verkeerd uitgesproken woord.	Gem.	3,2
				SD	0,64
				N	17
34821	B2	Gv31	Duidelijke, natuurlijke uitspraak en intonatie.	Gem.	2,2
				SD	0,56
				N	17
35821	C1	Gv32	De intonatie is gevarieerd en klemtoon wordt correct gebruikt om betekenisverschillen uit te drukken.	Gem.	1,9
				SD	0,62
				N	14

Bijlage 3.4.6

Gemiddelde beoordeling noodzakelijkheid descriptoren en linguïstische aspecten Schrijven

Verklaring cijfers:

Gemiddelde waarde 1: Is zeker nog niet vereist als startkwalificatie

Gemiddelde waarde 2: Hoeft men niet per se te kunnen als startkwalificatie

Gemiddelde waarde 3: Moet men in de meeste gevallen wel kunnen als startkwalificatie

Gemiddelde waarde 4: Moet men in ieder geval -zonder probleem - kunnen als startkwalificatie

Toelichting:

Is het gemiddelde hoger dan 3,5 dan kan men veronderstellen dat deze vaardigheid zeker vereist is als startkwalificatie

Ligt het gemiddelde tussen de 2,5 en 3,5 dan kan men veronderstellen dat deze vaardigheid meestal vereist is als startkwalificatie

Ligt het gemiddelde tussen de 1,5 en 2,5 dan kan men veronderstellen dat deze vaardigheid niet per se vereist is als startkwalificatie

Is het gemiddelde lager dan 1,5 dan kan men veronderstellen dat deze vaardigheid zeker niet vereist is als startkwalificatie

Het gaat hier om gemiddelden. Vanzelfsprekend lopen de meningen van respondenten uiteen. Daarom is ook de standaarddeviatie opgenomen in de tabellen. Hoe kleiner de standaarddeviatie des te meer de respondenten het eens zijn. Als vuistregel kan gezegd worden dat 66% van de respondenten een antwoord geeft dat ligt tussen één standaarddeviatie boven en onder het gemiddelde.

Schrijven Descriptoren A2

Code	vnr	vrl	Handeling / uitleg		
52115	1	Sc2	<p>Kan heel eenvoudige persoonlijke brieven schrijven.</p> <p><i>Het gaat om korte briefjes om iemand te bedanken, of om iets te vragen of te vertellen.</i></p> <p><i>Men gebruikt voorbeeldzinnen of zinnen die men zelf bedenkt. Als men zelf zinnetjes maakt, kan men nog wel veel grammaticale fouten maken. Spelfouten komen ook veel voor. Toch kan de lezer het briefje goed begrijpen.</i></p>	Gem.	3,3
				SD	0,69
				N	16
52215	2	Sc6	<p>Kan korte emailberichten schrijven.</p> <p><i>Het gaat om korte berichtjes in telegramstijl. Men maakt korte zinnetjes. Grammaticale fouten en spelfouten komen nog wel veel voor. Maar de ontvangers van de mails begrijpen zonder moeite wat men wilde schrijven.</i></p>	Gem.	3,1
				SD	0,89
				N	16
52316	3	Sc10	<p>Kan notities en aantekeningen maken voor zichzelf en voor anderen.</p> <p><i>Men gebruikt vaak losse woorden. Men maakt ook korte zinnetjes. Soms maakt men wat langere zinnen door woorden als 'en' en 'maar' te gebruiken. Men maakt dan nog wel veel grammaticale fouten. Ook spelfouten komen regelmatig voor. De lezers begrijpen zonder moeite wat men bedoelde toen men de tekst schreef.</i></p>	Gem.	3.31
				SD	0,70
				N	16
52417	4	Sc12	<p>Kan formulieren die men regelmatig tegenkomt in dagelijks leven of werk, invullen.</p> <p><i>Men vult losse woorden in of schrijft een kort zinnetje op. Namen en adressen schrijft men foutloos. In korte zinnetjes kan men nog wel taal- en schrijffouten maken.</i></p>	Gem.	3,25
				SD	0,86
				N	16
52518	5	Sc17	<p>Kan een kort stukje schrijven over zijn/haar familie, buurt of stad, school, werk.</p> <p><i>Men gebruikt korte, eenvoudige zinnen. Men maakt gebruik van voorbeeldzinnen. Men maakt taal- en spelfouten, maar het geheel is goed te begrijpen.</i></p>	Gem.	3.53
				SD	0,74
				N	15
Totaal Descriptoren Schrijven A2				Gem.	3,3
				SD	0,69
				N	17

Descriptoren Schrijven B1

Code	vnr	vr1	Handeling / uitleg		
53115	6	Sc8	<p>Kan persoonlijke brieven schrijven over allerlei dingen uit zijn/haar dagelijks leven.</p> <p><i>Kan vertellen wat men meegemaakt heeft, schrijven over zijn/haar gevoelens, en over dingen die gebeurd zijn.</i></p> <p><i>Men schrijft eenvoudig. Gebruikt veel korte zinnen en vaste 'formules'. Kan meestal het verband tussen de zinnen duidelijk maken met woorden als "en toen", "daarna", "omdat".</i></p> <p><i>De spelling, het gebruik van leestekens -komma's, vraagtekens is zo goed dat de lezer de tekst zonder moeite kan begrijpen.</i></p>	Gem.	2,8
				SD	0,93
				N	16
53215	7	Sc5	<p>Kan korte, eenvoudige zakelijke brieven schrijven.</p> <p><i>Het gaat om standaardbriefjes naar instanties, bedrijven, school of werk.</i></p> <p><i>Men schrijft eenvoudig. Vaak gebruik t men voorbeelden waar bepaalde zinnen en vaste 'formules' uit overgeschreven worden. Kan meestal het verband tussen de zinnen duidelijk maken met woorden als "en toen", "daarna", "omdat".</i></p> <p><i>Kijkt een briefje goed na, zodat er weinig of geen grammaticale fouten en spelfouten in zitten. Een briefje ziet er keurig uit. Het voldoet aan de eisen die er in Nederland worden gesteld.</i></p>	Gem.	2,5
				SD	0,82
				N	16
53315	8	Sc3	<p>Kan in zijn/haar werk en in het dagelijks leven van e-mail gebruik maken.</p> <p><i>Schrijft korte berichtjes. Gebruikt vaak voorbeelden waar men bepaalde zinnen en vaste 'formules' uit haalt. Kan meestal het verband tussen de zinnen duidelijk maken met woorden als "en toen", "daarna", "omdat".</i></p> <p><i>Als men zelf zinnen maakt, zijn ze meestal kort en simpel. De spelling en het gebruik van leestekens -komma's, vraagtekens is zo dat de lezer uw tekst zonder moeite kan begrijpen.</i></p>	Gem.	3,1
				SD	0,80
				N	15
53416	9	sc11	<p>Kan berichten maken waarin men eenvoudige informatie doorgeeft aan mensen in zijn/haar omgeving.</p> <p><i>Het gaat om berichten voor bijvoorbeeld vrienden, mensen die bij thuis iets komen brengen of repareren, docenten, collega's.</i></p> <p><i>Men schrijft eenvoudig, maar kan meestal het verband tussen de zinnen duidelijk maken met woorden als "en toen", "daarna", "omdat". Men maakt nog wel fouten. Maar men zorgt dat de punten die men belangrijk vindt, goed en duidelijk in het bericht staan.</i></p>	Gem.	2,9
				SD	0,77
				N	16
53517	10	Sc13	<p>Kan heel korte verslagen schrijven volgens een vaste indeling.</p> <p><i>Schrijft over gebeurtenissen of activiteiten die men goed kent vanuit werk of opleiding. Schrijft eenvoudig en maakt meestal korte zinnen. Kan meestal het verband tussen de zinnen duidelijk maken met woorden als "en toen", "daarna", "omdat".</i></p> <p><i>Men kijkt de tekst goed na, zodat er weinig taal- en spelfouten in zitten. De lezers kunnen de tekst over het algemeen goed begrijpen.</i></p>	Gem.	2,4
				SD	0,99
				N	15
53618	11	Sc1	<p>Kan een eenvoudige tekst schrijven over een onderwerp dat men goed kent of over iets dat men heeft meegemaakt.</p> <p><i>Schrijft eenvoudig. Gebruikt veel korte zinnen en vaste 'formules'. Kan meestal het verband tussen de zinnen duidelijk maken met woorden als "en toen", "daarna", "omdat".</i></p> <p><i>De spelling, het gebruik van leestekens -komma's, vraagtekens is zo goed dat de lezer de tekst zonder moeite kan begrijpen.</i></p>	Gem.	2,6
				SD	0,89
				N	16
Totaal Descriptoren Schrijven B1				Gem.	2,6
				SD	0,76
				N	17

Descriptoren Schrijven B2

Code	vnr	vrl	Handeling / uitleg		
54115	12	Sc9	<p>Kan brieven schrijven waarin men emoties uitdrukt en aangeef wat bepaalde gebeurtenissen voor hem/haar persoonlijk betekenen.</p> <p><i>Men beschikt over voldoende taal om iets duidelijk te beschrijven en om zijn/haar mening te geven over de meeste algemene onderwerpen die voor hem/haar van belang zijn in het dagelijks leven of in het werk.</i></p> <p><i>Men kan een duidelijke, goed samenhangende tekst schrijven. De grammatica is vrij goed. Men maakt geen fouten waardoor de lezer iets niet begrijpt. De spelling en het gebruik van leestekens is goed, maar niet helemaal foutloos.</i></p>	Gem.	2,1
				SD	0,88
				N	15
54215	13	Sc14	<p>Kan adequate zakelijke brieven schrijven.</p> <p><i>Kan zakelijke brieven schrijven over de meest voorkomende onderwerpen die voor hem/haar van belang zijn in het dagelijks leven of in het werk. Men houdt rekening met de lezer. Men kan bijvoorbeeld op een beleefde manier schrijven dat men boos of ontevreden is. Men kan ook details duidelijk maken. Men kan zijn/haar mening geven, en daarbij argumenten formuleren.</i></p> <p><i>De brieven zitten goed in elkaar. Men kijkt brieven goed na, zodat grammaticale fouten en spelfouten zelden voorkomen</i></p>	Gem.	1,7
				SD	0,73
				N	14
54317	14	Sc18	<p>Kan een verslag of rapport schrijven waarin men een argument uitwerkt en voor- en nadelen van keuzes toelicht.</p> <p><i>Kan een duidelijke, goed samenhangende tekst schrijven. Kan daarbij informatie uit verschillende bronnen gebruiken. De grammatica is vrij goed. Men maakt geen fouten waardoor de lezer iets niet begrijpt. De spelling en het gebruik van leestekens is goed, maar niet helemaal foutloos.</i></p>	Gem.	1,9
				SD	0,92
				N	15
54418	15	Sc4	<p>Kan allerlei onderwerpen binnen het eigen interessegebied helder en gedetailleerd beschrijven.</p> <p><i>Beschikt over voldoende taal om iets duidelijk te beschrijven en om zijn/haar mening te geven. De tekst is goed te begrijpen door een duidelijke indeling in paragrafen en het gebruik van kopjes.</i></p>	Gem.	2,2
				SD	0,83
				N	16
Totaal Descriptoren Schrijven B2				Gem.	2,0
				SD	0,79
				N	16

Descriptoren Schrijven C1

Code	vnr	vrl	Handeling / uitleg		
55115	16	Sc16	<p>Kan met gemak corresponderen over allerlei zaken in persoonlijk leven en werk.</p> <p><i>Kan brieven schrijven waarin men zijn/haar mening geeft over bepaalde onderwerpen. Kan zijn/haar opvattingen vergelijken met die van anderen en ondersteunen met argumenten. Kan meestal goed onder woorden brengen wat men precies bedoelt. Beheerst daarbij verschillende stijlen, van zakelijk tot meer humoristisch en informeel.</i></p>	Gem.	1,5
				SD	0,65
				N	14
55217	17	Sc15	<p>Kan heldere, goed gestructureerde verslagen en rapporten schrijven over complexe onderwerpen.</p> <p><i>Kan ingewikkelde dingen zó beschrijven dat de lezer ze begrijpt. Gebruikt voorbeelden om zijn/haar bedoeling duidelijk te maken en kan zijn/haar standpunt goed beargumenteren. Ook details kan men duidelijk maken. Maakt zelden grammaticale fouten.</i></p>	Gem.	1,6
				SD	0,65
				N	14
55318	18	Sc7	<p>Kan goed gestructureerde en goed uitgewerkte beschrijvingen en beeldende teksten schrijven.</p> <p><i>Gebruikt een natuurlijke stijl die past bij de lezer die men in gedachten heeft. Kent zoveel woorden dat men niet steeds dezelfde woorden hoeft te gebruiken om iets uit te drukken of te beschrijven. De tekst wordt daardoor boeiend om te lezen. Maakt gebruik van idiomatische uitdrukkingen en zegswijzen.</i></p>	Gem.	1,6
				SD	0,65
				N	13
Totaal Descriptoren Schrijven C1				Gem.	1,5
				SD	0,57
				N	15

Grammaticale correctheid Schrijven

Code	Niveau	vr1	Handeling / uitleg		
52819	A2	Sc19	Gebruikt eenvoudige grammaticale constructies, echter systematisch met elementaire fouten.	Gem.	3,3
				SD	0,66
				N	17
53819	B1	Sc20	Redelijk correct gebruik van frequente grammaticale 'routines' en patronen die horen bij voorspelbare situaties.	Gem.	3,0
				SD	0,93
				N	15
54819	B2	Sc21	Vertoont een vrij uitgebreide beheersing van de grammatica. Er zijn geen fouten die de begrijpelijkheid in de weg staan	Gem.	2,3
				SD	0,82
				N	15
55819	C1	Sc22	Consequent accuraat gebruik van de grammatica. Fouten zijn zeldzaam.	Gem.	1,5
				SD	0,65
				N	14

Spelling en interpunctie Schrijven

Code	Niveau	vr1	Handeling / uitleg		
52822	A2	Sc23	Korte zinnen over alledaagse onderwerpen - bijvoorbeeld een routebeschrijving- zijn correct overgeschreven. Spelling van korte woorden die binnen het mondelinge vocabulaire van de schrijver vallen is fonetisch redelijk correct (volgt echter niet noodzakelijk de standaard spellingsconventies).	Gem.	3,1
				SD	0,80
				N	16
53822	B1	Sc24	Lopende tekst die over het algemeen in het geheel begrijpelijk is. Spelling, interpunctie en lay-out zijn in de meeste gevallen accuraat genoeg om te volgen.	Gem.	2,5
				SD	0,95
				N	15
54822	B2	Sc25	Duidelijke, begrijpelijke, lopende tekst waarbij tekstconventies zoals indeling in paragrafen en standaard lay-out zijn toegepast. Spelling en interpunctie zijn redelijk accuraat maar kunnen invloeden van de moedertaal bevatten.	Gem.	2,1
				SD	0,73
				N	14
55822	C1	Sc26	Lay-out, paragraafindeling en interpunctie zijn consistent en ondersteunen het begrip bij de lezer. De spelling is accuraat, afgezien van enkele verschrijvingen	Gem.	1,7
				SD	0,73
				N	14

Bijlage 3.4.7

Gemiddelde beoordeling noodzakelijkheid descriptoren Lezen

Verklaring cijfers:

Gemiddelde waarde 1: Is zeker nog niet vereist als startkwalificatie

Gemiddelde waarde 2: Hoeft men niet per se te kunnen als startkwalificatie

Gemiddelde waarde 3: Moet men in de meeste gevallen wel kunnen als startkwalificatie

Gemiddelde waarde 4: Moet men in ieder geval -zonder probleem - kunnen als startkwalificatie

Toelichting:

Is het gemiddelde hoger dan 3,5 dan kan men veronderstellen dat deze vaardigheid zeker vereist is als startkwalificatie

Ligt het gemiddelde tussen de 2,5 en 3,5 dan kan men veronderstellen dat deze vaardigheid meestal vereist is als startkwalificatie

Ligt het gemiddelde tussen de 1,5 en 2,5 dan kan men veronderstellen dat deze vaardigheid niet per se vereist is als startkwalificatie

Is het gemiddelde lager dan 1,5 dan kan men veronderstellen dat deze vaardigheid zeker niet vereist is als startkwalificatie

Het gaat hier om gemiddelden. Vanzelfsprekend lopen de meningen van respondenten uiteen. Daarom is ook de standaarddeviatie opgenomen in de tabellen. Hoe kleiner de standaarddeviatie des te meer de respondenten het eens zijn. Als vuistregel kan gezegd worden dat 66% van de respondenten een antwoord geeft dat ligt tussen één standaarddeviatie boven en onder het gemiddelde.

Lezen Descriptoren A2

Code	vnr	vrl	Handeling / uitleg		
42111	1	lz2	Kan korte, eenvoudige brieven en kaarten begrijpen. <i>Het gaat om eenvoudige persoonlijke brieven en om standaardbrieven, faxen en kaarten van instanties en bedrijven. De woorden zijn bekend en makkelijk. De zinnen zijn kort.</i>	Gem.	3,6
				SD	0,51
				N	16
42212	2	lz15	Kan iets opzoeken in een lijst, advertentiepagina, of catalogus. <i>Het gaat om het opzoeken van eenvoudige informatie.</i>	Gem.	3,5
				SD	0,63
				N	16
42312	3	lz16	Kan borden en opschriften begrijpen. <i>Het gaat om dingen die men in het dagelijks leven en op het werk tegenkomt.</i>	Gem.	3,6
				SD	0,62
				N	17
42413	4	Lz14	Kan informatie vinden in korte teksten over alledaagse, vertrouwde onderwerpen. <i>Het gaat om korte stukjes in tijdschriften, kranten en brochures over concrete onderwerpen.</i>	Gem.	3,4
				SD	0,63
				N	16
42514	5	Lz4	Kan eenvoudige instructies begrijpen <i>Meestal staan er plaatjes bij de instructies. Instructies bij apparaten leest men terwijl men bij het apparaat staat.</i>	Gem.	3,6
				SD	0,51
				N	17
Totaal lezen A2				Gem.	3,5
				SD	0,47
				N	17

Descriptoren Lezen B1

Code	vnr	vrl	Handeling / uitleg		
43111	6	Lz8	<p>Kan persoonlijke brieven en kaarten begrijpen.</p> <p><i>De brieven zijn duidelijk geschreven. De brieven gaan over onderwerpen die men kent. Er komen niet veel moeilijke of onbekende woorden in voor.</i></p>	Gem.	3,5
				SD	0,51
				N	17
43211	7	Lz17	<p>Kan eenvoudige zakelijke brieven begrijpen.</p> <p><i>De brieven zijn goed ingedeeld en duidelijk geschreven. De brieven gaan over onderwerpen die men kent uit werk of privéleven. Er komen nog tamelijk veel woorden voor die men niet kent. Men begrijpt niet alles. Men begrijpt wel genoeg om te weten wat men moet doen.</i></p>	Gem.	3,2
				SD	0,75
				N	16
42312	8	Lz1	<p>Kan in langere teksten de informatie vinden die men nodig heeft.</p> <p><i>Het gaat om folders, brochures en informatie op het internet. Het onderwerp kent men al.</i></p>	Gem.	2,8
				SD	0,66
				N	16
42413	9	Lz7	<p>Kan de belangrijkste punten in eenvoudige artikelen over bekende onderwerpen begrijpen.</p> <p><i>Het gaat om iets langere teksten in kranten, weekbladen, reclamebladen, tijdschriften en om teksten op het internet.</i></p> <p><i>De teksten gaan over onderwerpen die men kent: dagelijks leven, werk, hobby. De teksten zijn goed geschreven. De zinnen zijn niet ingewikkeld en er worden niet veel moeilijke woorden gebruikt. Als men nieuwe woorden tegenkomt, begrijpt men vaak wat ze ongeveer betekenen.</i></p>	Gem.	3,1
				SD	0,72
				N	16
43514	10	Lz11	<p>Kan eenvoudige, duidelijk geschreven instructies begrijpen.</p> <p><i>Het gaat om korte, duidelijke instructies voor apparaten en machines. Er staan plaatjes bij.</i></p>	Gem.	3,2
				SD	0,64
				N	17
Totaal Lezen B1				Gem.	3,1
				SD	0,40
				N	17

Descriptoren lezen B2

Code	vnr	vrl	Handeling / uitleg		
44111	11	Lz13	<p>Kan brieven die te maken hebben met het eigen interessegebied of vakterrein lezen en snel de belangrijkste punten begrijpen.</p> <p><i>Het gaat om lange en moeilijke brieven van personen of van instanties.</i></p>	Gem.	2,4
				SD	1,00
				N	17
44212	12	Lz3	<p>Kan lange en complexe teksten snel doorlezen en de details vinden die voor hem/haar belangrijk zijn.</p> <p><i>Het gaat om artikelen in kranten of vaktijdschriften, en om nota's en rapporten. Men kan snel vaststellen waar de tekst over gaat en of het de moeite waard is om de tekst nauwkeuriger te lezen.</i></p>	Gem.	2,1
				SD	0,81
				N	16
44313	13	Lz12	<p>Kan artikelen en rapporten over actuele zaken begrijpen.</p> <p><i>Het kan gaan om lange artikelen in een krant, voorlichtingsmateriaal, studieboeken, verhalen en romans.</i></p> <p><i>Men past de leessnelheid aan aan het onderwerp en de moeilijkheid van de tekst.</i></p>	Gem.	2,6
				SD	1,02
				N	16
44414	14	Lz10	<p>Begrijpt complexe handleidingen en werkinstructies binnen het eigen werk- of vakterrein.</p> <p><i>Het gaat bijvoorbeeld om een handboek bij een nieuwe machine, een handleiding bij een ingewikkeld computerprogramma, een werkinstructie voor een nieuw procédé. Moeilijke gedeeltes kan men opnieuw lezen.</i></p>	Gem.	2,2
				SD	1,05
				N	16
Totaal Lezen B2				Gem.	2,3
				SD	0,79
				N	17

Descriptoren Lezen C1

Code	vnr	vrl	Handeling / uitleg		
45111	15	Lz6	Kan complexe zakelijke correspondentie begrijpen. <i>Het gaat over allerlei formele brieven. Men kan ze indien nodig tot in detail begrijpen. Dat geldt ook als de brieven niet zo logisch in elkaar zitten en/of veel jargon bevatten. Soms moet men dan een lastige passage vaker lezen of een woordenboek gebruiken.</i>	Gem.	1,8
				SD	0,77
				N	15
45213	16	lz5	Kan allerlei soorten lange en complexe teksten in detail begrijpen. <i>Het gaat om teksten die men in werk, opleiding, studie of in het dagelijks leven tegen kan komen. Bijvoorbeeld studieboeken en vakliteratuur, brochures met ingewikkelde informatie, beleidsnota's of onderzoeksrapporten. In dergelijke teksten begrijpt men de informatie, maar ook opinies, standpunten, de opvattingen van de schrijvers.</i>	Gem.	2,0
				SD	0,97
				N	16
45314	17	lz9	Kan lange, ingewikkelde instructies in detail begrijpen. <i>Begrijpt dergelijke instructies ook als het gaat om werk dat men niet kent.</i>	Gem.	2,1
				SD	0,81
				N	16
Totaal Lezen C1				Gem.	2,0
				SD	0,78
				N	16

Bijlage 3.4.8

Gemiddelde beoordeling noodzakelijkheid descriptor Luisteren

Verklaring cijfers:

Gemiddelde waarde 1: Is zeker nog niet vereist als startkwalificatie

Gemiddelde waarde 2: Hoeft men niet per se te kunnen als startkwalificatie

Gemiddelde waarde 3: Moet men in de meeste gevallen wel kunnen als startkwalificatie

Gemiddelde waarde 4: Moet men in ieder geval -zonder probleem - kunnen als startkwalificatie

Toelichting:

Is het gemiddelde hoger dan 3,5 dan kan men veronderstellen dat deze vaardigheid zeker vereist is als startkwalificatie

Ligt het gemiddelde tussen de 2,5 en 3,5 dan kan men veronderstellen dat deze vaardigheid meestal vereist is als startkwalificatie

Ligt het gemiddelde tussen de 1,5 en 2,5 dan kan men veronderstellen dat deze vaardigheid niet per se vereist is als startkwalificatie

Is het gemiddelde lager dan 1,5 dan kan men veronderstellen dat deze vaardigheid zeker niet vereist is als startkwalificatie

Het gaat hier om gemiddelden. Vanzelfsprekend lopen de meningen van respondenten uiteen. Daarom is ook de standaarddeviatie opgenomen in de tabellen. Hoe kleiner de standaarddeviatie des te meer de respondenten het eens zijn. Als vuistregel kan gezegd worden dat 66% van de respondenten een antwoord geeft dat ligt tussen één standaarddeviatie boven en onder het gemiddelde.

Descriptoren Luisteren A2

Code	vnr	vrl	Handeling / uitleg		
12101	1	L7	Kan luisteren naar gesprekken. Kan begrijpen waar mensen over praten. <i>Het gaat om gesprekken tussen twee mensen die langzaam en duidelijk met elkaar praten.</i>	Gem.	3,5
				SD	0,62
				N	17
12203	2	L15	Kan uitleg en instructies over vertrouwde onderwerpen begrijpen. <i>De persoon die iets uitlegt praat langzaam en duidelijk.</i>	Gem.	3,6
				SD	0,51
				N	17
12303	3	L16	Kan mensen begrijpen als ze iets vertellen of iets vragen. <i>De mensen praten langzaam en duidelijk. Het gaat over concrete, eenvoudige dingen waar men iets van af weet.</i>	Gem.	3,9
				SD	0,34
				N	16
12404	4	L4	Kan in (nieuws)berichten op tv bekende namen verstaan en begrijpt de hoofdpunten. <i>Het televisiebeeld helpt om te begrijpen waar het over gaat. Weet hoe belangrijke plaatsnamen en namen die veel in het nieuws voorkomen, worden uitgesproken.</i>	Gem.	3,2
				SD	0,88
				N	16
12504	5	L18	Kan berichten van een antwoordapparaat of een intercom begrijpen. <i>Men hoeft niet alles te verstaan, maar moet goed opletten tot er iets gezegd wordt wat voor de persoon belangrijk is.</i>	Gem.	3,5
				SD	0,64
				N	15
Totaal Luisteren A2				Gem.	3,5
				SD	0,44
				N	17

Descriptoren Luisteren B1

Code	vnr	vrl	Handeling / uitleg		
13101	6	L14	<p>Kan in het algemeen de hoofdpunten begrijpen van gesprekken van mensen om hem/haar heen.</p> <p><i>Het gaat om gesprekken van meer dan twee mensen die duidelijk praten in standaardtaal.</i></p>	Gem.	3,1
				SD	0,78
				N	17
13203	7	L9	<p>Kan gedetailleerde aanwijzingen en eenvoudige technische informatie begrijpen.</p> <p><i>De persoon die uitlegt spreekt duidelijk in een normaal spreektempo. Hij of zij gebruikt standaardtaal.</i></p>	Gem.	3,4
				SD	0,63
				N	16
13303	8	L1	<p>Kan een korte uiteenzetting volgen over een vertrouwd onderwerp.</p> <p><i>De spreker spreekt duidelijk in standaardtaal.. Het verhaal is eenvoudig en goed opgebouwd. Men kan de hoofdpunten van het verhaal begrijpen.</i></p>	Gem.	3,2
				SD	0,88
				N	17
13404	9	L13	<p>Kan de hoofdpunten van radio- en tv-programma's en van video's en audiocassettes begrijpen.</p> <p><i>Het gaat om onderwerpen die de luisteraar persoonlijk of beroepsmatig interesseren en onderwerpen uit de actualiteit. Ze worden duidelijk gepresenteerd. Er wordt betrekkelijk langzaam en duidelijk gesproken en/ of de beelden ondersteunen duidelijk het verhaal.</i></p>	Gem.	3,3
				SD	0,49
				N	15
13504	10	L11	<p>Kan de aanwijzingen van telefonische computers begrijpen.</p> <p><i>Men moet hierbij goed luisteren en snel beslissen welk nummer het beste past bij wat men wilt weten. Als men het niet goed begrijpt, kan men het nummer nog een keer draaien..</i></p>	Gem.	2,6
				SD	0,74
				N	14
Totaal Luisteren B1				Gem.	3,1
				SD	0,56
				N	17

Descriptorien Luisteren B2

Code	vnr	vrl	Handeling / uitleg		
14101	11	L3	<p>Kan een gesprek tussen Nederlanders volgen en begrijpen.</p> <p><i>Het gaat om levendige gesprekken tussen meerdere personen. Als men zijn best doet, begrijpt men het meeste van wat er gezegd wordt. Zelf meedoen aan zo'n gesprek vindt men nog moeilijk.</i></p>	Gem.	3,2
				SD	0,75
				N	16
14202	12	L5	<p>Kan de grote lijn en de hoofdpunten van lessen, lezingen en presentaties begrijpen.</p> <p><i>Het gaat hier om verhalen die naar inhoud en naar taal complex kunnen zijn en om technische informatie op het eigen vakgebied. Degene naar wie men luistert, spreekt duidelijk, in standaardtaal, maar snel spreken is geen probleem voor de luisteraar.</i></p>	Gem.	3,1
				SD	0,68
				N	16
14303	13	L8	<p>Kan aankondigingen en boodschappen begrijpen over concrete en abstracte onderwerpen.</p> <p><i>Er wordt standaardtaal gesproken in een normaal spreektempo.</i></p>	Gem.	2,9
				SD	0,85
				N	16
14404	14	L17	<p>Kan radio- en tv-documentaires, praatprogramma's, interviews en de meeste films begrijpen.</p> <p><i>Het gaat om programma's in standaardtaal, waarbij het spreektempo normaal is.</i></p>	Gem.	3,2
				SD	0,68
				N	16
Totaal Luisteren B2				Gem.	3,1
				SD	0,56
				N	16

Descriptoren Luisteren C1

Code	vnr	vrl	Handeling / uitleg		
15101	15	L12	<p>Kan gesprekken en discussies tussen Nederlanders met gemak begrijpen.</p> <p><i>Het kan gaan over onderwerpen die abstract en complex zijn en waar men niet veel van afweet. Begrijpt veel uitdrukkingen en typische spreektaalwoorden.</i></p>	Gem.	2,2
				SD	0,90
				N	17
15202	16	L10	<p>Kan de meeste lezingen, discussies en debatten relatief gemakkelijk volgen.</p> <p><i>De personen naar wie men luistert, spreken normaal tot snel en articuleren niet altijd even duidelijk.</i></p>	Gem.	2,0
				SD	0,82
				N	16
15303	17	L6	<p>Kan berichten en mededelingen begrijpen, ook als de kwaliteit van de omroepinstallatie slecht is of als er veel lawaai is.</p> <p><i>Men zal maar weinig echt kunnen verstaan en veel moeten 'invullen' op grond van uw kennis van de taal.</i></p>	Gem.	2,5
				SD	0,74
				N	15
15404	18	L2	<p>Kan de meeste radio- en tv-programma's en films begrijpen.</p> <p><i>Het gaat om programma's waarin snel gesproken wordt en waarin ook populaire spreektaal voorkomt.</i></p>	Gem.	2,5
				SD	0,82
				N	16
Totaal Luisteren C1				Gem.	2,3
				SD	0,66
				N	17

© Cito Arnhem 2005. Auteursrechten voorbehouden.

Niets uit dit werk mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het Cito worden openbaar gemaakt en/of verveelvoudigd door middel van druk, fotokopie/reprografie, scanning, computersoftware of andere elektronische verveelvoudiging of openbaarmaking, microfilm, geluidskopie, film- of videokopie of op welke wijze dan ook.